

[Industriministeren]

forslag til ændring af retsplejeloven (behandling af sager af mindre værdi). Samtidig med at dette forslag giver mulighed for, at også forbrugersager hurtigt og billigt kan finde deres afgørelse ved domstolene, er det imidlertid nødvendigt at effektivisere klagenævnsbehandlingen ud fra forventningen om, at det kun vil være et fåtal af forbrugere, der vil benytte domstolsvejen.

Forslaget klarlægger således, at klagenævnet også har kompetence til stillingtagen til rent juridiske spørgsmål i tilknytning til klagerne. Klagenævnet kan tage stilling til samtlige omstændigheder i retsforholdet mellem parterne. Det er væsentligt at få dette fastslået ikke blot af hensyn til den oplysnings-, rådgivnings- og formidlingsvirksomhed, som dagligt finder sted i klagenævnet, men også af hensyn til sekretariatets mæglings- og forligsvirksomhed.

Det foreslås, at klagenavnets sekretariat skal kunne bemyndiges til at træffe afgørelse i visse sager for herved at aflaste nævnet, og udgifter til sagkyndige erklæringer m. v. vil efter forslaget helt eller delvis kunne pålægges den tabende part. Nævnsafgørelser, som ikke efterleves af de erhvervsdrivende, foreslås indbragt for domstolene af klagenavnets sekretariat i stedet for som nu af forbrugerombudsmandsinstitutionen.

For at udnytte ressourcerne bedst muligt er det endvidere hensigten etapevis at udvide forbrugerklagenavnets virksomhedsområde, således at klager vedrørende reparation m. v. af fast ejendom og klager vedrørende biler også omfattes af nævnets kompetence.

Med hensyn til lovforslagets detaljer tillader jeg mig at henvise til bemærkningerne, der er knyttet til lovforslaget.

Herved anbefaler jeg forslaget til tingets hurtige og velvillige behandling.

Hagen Hagensen (KF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om beregningsgrundlaget for 17. alm. vurdering.

(Beslutningsforslag nr. B 50).

Jeg skal i øvrigt henvise til de bemærkninger, der ledsager beslutningsforslaget.

Glistrup (FP):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om Danmarks udtræden af UNESCO (Forenede Nationers Organisation for Undervisning, Videnskab og Kultur).

(Beslutningsforslag nr. B 51).

Jeg skal i øvrigt henvise til beslutningsforslagets tekst og de bemærkninger, som ledsager det.

Den første sag på dagsordenen var:

1) Tredje behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om gensidig bistand ved inddrivelse af visse EF-fordringer.

(Lovforslag nr. L 51. Fremsat 28/10 80. Første behandling 13/11 80. Betænkning 2/12 80. Anden behandling 9/12 80).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Lovforslaget

vedtoges med 128 stemmer mod 5; 15 stemte hverken for eller imod.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Forespørgsel til energiministeren:

Forespørgsel af Annelise Gotfredsen (KF) m.fl.:

»Vil ministeren foretage en nyvurdering af naturgasprojektet, især med henblik på en større anvendelse af overskudsvarme fra kraftværkerne?«

(Forespørgsel nr. 16. Anmeldt 25/11 80. Fremme af forespørgslen vedtaget 28/11 80).

Forhandling

Annelise Gottfredsen (KF):

Da folketinget i foråret 1979 vedtog at indføre naturgas i Danmark, advarede vi i det konservative folkeparti imod dette, som det er kaldt, vort århundredes største projekt. Vi fandt det dårligt belyst, uigennemtænkt og med risiko for store økonomiske byrder for det danske samfund. Vi fandt, at der var alt for mange løse ender og ubesvarede spørgsmål, og at projektets gennemførelse ville rumme vældige problemer og unødvendige udgifter for såvel borgere som kommunale myndigheder.

Desværre har det vist sig, at vor frygt ikke har været ubegrundet, og den detailplanlægning, der nu foregår, har fået kritikken til at blusse op og spørgsmålene til at vælte frem. Mange har påvist projektets dårlige økonomi. Ingen har derimod påvist, at det kan betale sig.

Hvem skal f.eks. finansiere forbrugets tvangsmæssige omlægning til naturgas? Dette væsentlige punkt er aldrig blevet klarlagt, og likviditetsproblemerne for den enkelte i dag er ikke mindre end for to år siden.

Skal en tilsyneladende fordel over for olieopvarmning beskattes, fordi det, som D.O.N.G.s informationsblad udtrykker det, ellers ville være uretfærdigt over for dem, der ikke får gas? Og skal den billigere kraftvarme beskattes, fordi det ellers ville være uretfærdigt over for dem, der ikke får kraftvarme?

Hvis gassen er så fordelagtig, som det hævdes af ministeren, hvorfor er det så nødvendigt at give rabat i region syd, og hvordan agter man at kompensere for det deraf opståede tab af afgifter til staten?

Hvordan vil ministeren forklare, at investeringerne i region syd nu beregnes 30-50 pct. højere end i 1978, og hvor store vil udgifterne til hele projektet blive efter disse nye oplysninger? Er dette indregnet i de oplysninger, vi har fået i dag?

Hvor mange husstande vil efter den teknik og viden, vi har i dag, kunne forsynes med kraftvarme og anden fjernvarme, og finder ministeren det rimeligt, at denne billigere energi prioriteres ringere i delplanlægningen end naturgas?

Hvilken fordel vil Danmark få ved salg eller bytte af gas til det europæiske net eller ved anden anvendelse end forbrænding, og

hvorledes vil det påvirke den enkeltes realløn og forbrugsmuligheder, såfremt dette ikke finder sted?

D.O.N.G.s forudsætninger for beregninger af projektets rentabilitet blev ifølge oplysninger fra direktør Gerhard Jensen af hensyn til forhandlingerne med DUC sløret. Hvorledes vil ministeren sikre folketinget den tilstrækkelig indsigt med styringen af dette projekt, når disse forudsætninger stadig er skjult? Vil man nu stille forudsætningerne for denne og tidligere redegørelser til rådighed for folketinget?

Disse er blot nogle af de mange spørgsmål, som er blevet rejst, og som har foranlediget os til at stille denne forespørgsel.

Formanden:

Inden jeg giver energiministeren ordet, skal jeg for en ordens skyld meddele, at det ikke er tanken at holde pause.

Energiministeren (Poul Nielson)

Efter oliekrisen i 1973 blev det en bredt accepteret målsætning for dansk energipolitik, at landets sårbarhed på energiforsyningsområdet skulle nedbringes, dels ved at bremse væksten i energiforbruget, dels ved at opbygge en flerstrengt energiforsyning.

Vi har nedbragt vor afhængighed af importeret olie, bl.a. ved en kraftig indsats på energibesparelsesområdet. Samtidig er elproduktionen blevet omlagt til langt overvejende at være baseret på kul. Endvidere besluttede man at indføre naturgas i 1979.

Den af folketinget vedtagne varmeplanlægning indebærer en bedre udnyttelse af spildvarmen fra elproduktion og industri, samtidig med at den danske naturgas fra Nordsøen kan anvendes som sikker energi.

Varmen fra affaldsforbrænding vil blive udnyttet i de kommende år. Bestræbelserne for udnyttelse af de vedvarende energikilder er i fuld gang, og her som på en række andre områder ydes der støtte under beskæftigelsesplanerne.

Regeringen forhandler med koncessionshaverne for at fremskynde indvindingen af den danske olie. Endelig fortsætter regeringen de nødvendige undersøgelser med henblik på at skabe et for befolkningen tilstrækkelig betryggende beslutningsgrundlag vedrørende kernekraft.

[Energiministeren]

I debatten om naturgasprojektet er det fra visse sider blevet overset, at vi ved forsyning med naturgas fra vor egen del af Nordsøen reducerer landets afhængighed af importeret energi. Omkring $\frac{1}{3}$ af naturgassen påregnes anvendt til procesformål i industrien og $\frac{2}{3}$ til boligopvarmning, i fjernvarmeværker, blokcentraler og en lille smule til eksport til Sverige.

Selv om vi i disse måneder bør være forsigtige, sådan at vi undgår forhastede eller panikagtige reaktioner i lyset af udviklingen på det internationale energimarked – og her tænker jeg såvel på olie som på kul – mener jeg bestemt ikke, der er grund til at lægge mindre vægt på forsynings sikkerheden i vores energipolitik.

Naturgassen er et vigtigt led i den af folketings og regeringen fastlagte flerstrengede energipolitik. Naturgasprojektet er økonomisk fordelagtigt. Hertil kommer, at naturgassen er en dansk energikilde.

Det har været fremført, at man kunne sælge naturgassen til udlandet og så i stedet opnå tilsagn om indkøb af andre energiformer. Dette synspunkt er hverken økonomisk eller forsyningsmæssigt ansvarligt. Verden befinder sig som nævnt for øjeblikket i en situation, hvor en ny oliekrise kan indtræffe, hvad dag det skal være.

Sælger vi naturgassen til udlandet, uden at vi selv har opbygget et fordelingsnet, har vi ingen sikkerhed for, at andre lande vil levere energiforsyninger til Danmark til gengæld for gassen. Ingen vil kunne gøre det. Det vil være naivt at tro, at andre lande i en krisituation, hvor de selv har mangel på energiråstoffer, vil levere til Danmark ud over de oliemængder, som aftalerne i Det Internationale Energi Agentur fastlægger, og i en sådan krisituation kan vi kun anvende gassen, som jo vel at mærke ikke er omfattet af energiagenturets fordelingssystem. Men vi kan jo kun anvende gassen, hvis vi i tide har opbygget et fordelingssystem til distribution af gassen.

Det vigtigste spørgsmål for dansk energiplanlægning og dansk energipolitik er, hvordan vi kan komme ud af det livtag, som afhængigheden af importeret olie holder os i. Forsyningsomlægningerne er kostbare, men de er nødvendige, fordi den forsyning, der hovedsagelig er baseret på olie, vi må importere, giver større og større problemer, og der

er ikke grund til at tro, at vi selv kan producere al den olie, vi skal forbruge.

Der findes ikke nogen enkel mirakelkur. Det er nødvendigt at sætte ind på mange forskellige områder, og anvendelsen af vor egen naturgas er et af de skridt, vi kan – og skal – tage med hensyn til at opnå en bedre forsynings sikkerhed.

Naturgasprojektet her – og der er her alene tale om projektets fase 1, andet er ikke vedtaget – blev vedtaget i folketings i maj 1979 med de ændringer, der siden er foretaget som konsekvens af aftalen mellem Danmarks og Sveriges regering om samarbejde på naturgasområdet. Vi er kontraktmæssigt forpligtet til at gennemføre projektet, dels på grund af kontrakten med DUC om køb af gassen, dels på grund af aftalen med Sverige, der jo indebærer, at vi skal føre hovedgasledningen hen over hele landet, over Sjælland og helt til Dragør. Jeg skal her tillade mig at erindre om, at denne aftale blev tiltrådt her i folketings den 14. maj i år med 126 stemmer for og 15, fremskridtspartiets, imod.

Naturgasprojektet er i modsætning til, hvad der fra nogle sider har været hævdet, yderst veldokumenteret. Ved fremsættelsen i folketings blev lovforslaget bilagt et meget fyldigt materiale, herunder nøjagtige beregninger over projektets samfundsøkonomiske konsekvenser. Det fremgik heraf, at projektet var økonomisk fordelagtigt, selv ved forventninger om lavere olieprisstigninger end dem, der har været indtil nu.

Ved den samfundsøkonomiske vurdering blev der sammenlignet med et oliealternativ. Dette skyldtes, at et oliealternativ var det eneste, man med rimelighed kunne sætte tal på. Hvor der i de samfundsøkonomiske beregninger var tvivl om beregningsforudsætningerne, blev der hver gang valgt de mindst optimistiske forudsætninger for gasprojektet. Således er det oliealternativ, man sammenligner gasprojektet med, ikke belastet med udskiftning af olietankene ude hos forbrugerne. Denne fremgangsmåde medfører, at de fordele, som forbrugerne vil få ved overgang til naturgas, er undervurderet. Der er altså tale om forsigtige skøn.

I de samfundsøkonomiske beregninger er der alene regnet med den rene oliepris; olieafgifterne indgår således ikke i beregningerne. Den samfundsøkonomiske beregning medtager i øvrigt ikke de fordele – de klare

[Energiministeren]

fordele endda – som naturgasprojektet medfører med hensyn til forsynings sikkerhed, miljøforbedring, valutavirkning og beskæftigelseffekt.

Varmeplanudvalget har i sine rapporter foretaget en økonomisk sammenligning mellem en varmforsyning, der omfatter både kraftvarme og naturgas, og en forsyning, der forudsætter en udbygning af kraftvarme uden naturgas. Det konkluderes i varmeplanudvalgets rapport, at en kraftvarmforsyning i alle potentielle kraftvarmeområder uden brug af naturgas ikke på realistisk vis kan tænkes gennemført inden 1995, hvortil udvalgets planperiode går, og jeg skal tilføje her, at det er jo også vigtigt, at vi så hurtigt som muligt kommer så langt ned som muligt med hensyn til olieafhængighed. Varmeplanudvalgets rapport konkluderer videre, at den interne forrentning vil være lavere end den, som kan opnås med en kombineret forsyning med både naturgas og kraftvarme.

Jeg skal senere redegøre for sammenhængen mellem disse to opvarmningsformer, men denne konklusion, som er urokket i dag, er det meget væsentligt at slå fast.

Siden naturgasprojektets vedtagelse er der sket kraftige prisstigninger på olie, som har betydning en væsentlig forbedring af projektets rentabilitet.

Den samfundsøkonomiske forrentning i faste priser april 1980 er det prisniveau, der er anvendt i disse beregninger. Under forudsætning af en starttilslutning til forsyningen med gas i de områder, der dækkes af projektet, på 30 pct. og med en opbygning over 6 år til en tilslutning på 90 pct. vil den samfundsøkonomiske forrentning i faste priser nu være 8,0 pct. sammenlignet med de 5,7 pct., som var beregningen, da projektet blev vedtaget. Beregningen viser således, at der er tale om et sundt og stabilt projekt, som der absolut ikke er nogen saglig grund til at kræve nyvurderet i sin helhed.

Energiministeriet har for at belyse projektets forløb over for ændringer i forudsætningerne ladet foretage en række nye beregninger over den samfundsøkonomiske forrentning. Resultatet af disse beregninger har jeg tilsendt folketinget.

Af hovedresultater her kan nævnes: hvis man indregner reale prisstigninger på 3,5 pct. årligt på energi, bliver forrentningen 13,8 pct. i stedet for de netop anførte 8,0 pct., og

denne realprisstigning på energi svarer til, hvad der påtænkes anvendt i beregningerne i det generelle energiplanarbejde, og er formentlig langt mere realistisk som forudsætning end en nulvækst i reale energipriser. Derfor anvendes denne forudsætning også i de følgende alternativer, jeg skal komme ind på her.

Det er så også blevet regnet ud, hvad der vil ske med forrentningen af projektet, hvis investeringerne i distributionsnettet antages at blive 40 pct. dyrere end oprindeligt antaget, og da vil forrentningen blive 12,6 pct. imod 13,8 pct., hvis ikke der var disse store stigninger i omkostningerne ved distributionsnettets anlæg.

Det er altså en ret lille forskel, der i realiteten bliver tale om i projektets forrentning.

Hvis man så eksempelvis forudsætter en opbygningsperiode over 9 år i stedet for over 6 år for at nå op på en tilslutning i de områder, gasprojektet dækker, på 90 pct., så bliver forrentningen 13,2 pct. sammenlignet igen med udgangspunktet 13,8 pct., hvis det kun tog 6 år at nå derop.

Det er altså fastslået, at projektet har en ringe følsomhed over for ændringer i områdefrænsning, i tilslutningstakten og med hensyn til investeringsstørrelsen.

Der kan – og det vil jeg godt sige meget åbent her – selvfølgelig blive tale om visse justeringer på enkelte afgrænsede områder, efterhånden som den mere detaljerede varmeplanlægning og projektering skrider frem. Vi er netop nu midt i den fase, hvor brikkerne skal til at falde på plads rundt omkring i kommunerne. Dette kan ikke overraske nogen, og derfor er der også en livlig debat om disse spørgsmål overalt i landet. Men vi bestræber os fra energiministeriets side for at føre folketingets beslutninger vedrørende varmeplanlægningen ud i livet gennem et positivt samarbejde med kommunerne og amterne.

I et så stort og kompliceret projekt kan der som sagt ikke undgås visse justeringer. Således har Naturgas Syd, der er længst fremme med projekteringen, anført, at man forventer en stigning i anlægsomkostningerne. Dette spørgsmål behandles for øjeblikket af finansministeriet, energiministeriet og Naturgas Syd. Jeg skal her pege på, hvad jeg netop har anført med hensyn til beregningen

[Energiministeren]

af rentabiliteten af projektet i forhold til ændringer i investeringsomkostningerne.

Jeg vil i denne forbindelse lidt mere generelt understrege, at gentagne forsøg på at rejse tvivl om gasprojektets gennemførlighed vil kunne mindske muligheden for, at D.O.N.G. og de regionale selskaber kan gennemføre projektet efter den nødvendige tidsplan, således at D.O.N.G. kan opfylde sine kontraktlige forpligtelser over for DUC med henblik på at aftage gassen og dermed bidrage til sikring af vores forsyningssikkerhed.

I øvrigt har det amerikanske bankfirma Kuhn Loeb Lehman Brothers netop afsluttet udarbejdelsen af en statusrapport og en finansiel gennemgang af naturgasprojektet. Det fastslås heri, at udviklingen siden dette firmas sidste rapport i marts 1979 har bekræftet de forventninger, man dengang gav udtryk for, nemlig at naturgasprojektet er finansielt bæredygtigt og vil blive vel modtaget på det internationale lånemarked og dermed medføre vigtige fordele for det danske samfund. Jeg refererede til denne rapport, som på det tidspunkt ikke var færdig, sidste gang vi drøftede projektet her i folketinget, og jeg skal nu drage omsorg for, at denne rapport tilstilles folketinget.

Fra visse sider har man fremdraget en af B&W i 1978 udarbejdet rapport om projektet. Denne, som den daværende handelsminister, Ivar Nørgaard, modtog, og som er udarbejdet, et godt stykke tid før gaskontrakten blev afsluttet, bygger på en række forkerte forudsætninger, bl. a. om D.O.N.G.s købspris for gassen, D.O.N.G.s salgspris og investeringerne. Jeg kan i denne forbindelse oplyse, at B&W Energi A/S i et brev til mig af 5. december 1980 har anført, dels at man ikke har ændret opfattelse med hensyn til, at rapporten skal betragtes som fortrolig, dels at rapporten ikke længere er dagsaktuel. Dette brev har jeg ladet fordele til folketingets medlemmer.

Jeg skal her tilføje, at jeg sent i går aftes fik et nyt brev fra B&W Energi A/S. Heri står der i modsætning til det forrige brev, jeg fik, og det tidligere, at man intet har imod, at energiministeriet tilstiller folketingets energiudvalg rapporten eller i øvrigt offentliggøre den. Men B&W Energi A/S vil altså ikke selv offentliggøre den. Heri er der ingen ændring.

Der er i det seneste brev heller ikke tilkendegivet nogen ændring i B&W Energi A/S' opfattelse med hensyn til rapportens manglende dagsaktualitet. Situationen er altså den, at B&W Energi A/S ikke finder anledning til at lade kopier fremstille for dets regning, men på den anden side intet har at indvende imod, at energiministeriet afholder udgifterne ved at lade mangfoldiggørelsen foretage.

Jeg går ud fra, at dette sidste brev, der siger det modsatte af, hvad jeg hidtil har fået forelagt, giver udtryk for selskabets endelige opfattelse, og jeg vil derfor bestræbe mig for, at energiudvalget kan få et antal eksemplarer tilstillet. Jeg har jo hele tiden haft den opfattelse, at det ikke er mig, der skal udføre rollen som censor. Det må være selskabet, der bestemmer, om deres rapport skal offentliggøres eller ej. I mit sidste brev til B&W sagde jeg direkte, at jeg bad dem om at komme med eksemplarerne, hvis de gerne ville have det frem. Jeg synes selvfølgelig, at sådan noget skal frem, men det er jo ikke en afgørelse, en minister kan træffe på tværs af det, der hidtil har været tilkendegivet.

Om naturgasprojektet i øvrigt kan jeg oplyse, at D.O.N.G. har sluttet aftale med Naturgas Syd om leverancer af naturgas. Der er således skabt grundlag for fordeling i det sønderjyske område, og der pågår forhandlinger om leverancer til de øvrige regionale selskaber.

Anlægget af naturgasnettet skrider planmæssigt frem. Der er sluttet aftale om levering af stålrorene til strækningen Frøslev-Egtved. De første rør er netop blevet leveret. Der er sluttet aftale om overfladebehandling, coating, af stålrorene til transmissionsnettet. Herudover er der indhentet tilbud om coating af søledningen, levering af stålror til søledningen, anlæg af gasbehandlingsanlæg m. v. Det skrider altså frem efter planen, og det ser også ud til efter de tilbud, der indkommer, at forudsætningerne om dansk deltagelse i projektet vil holde.

Fra visse sider er det blevet anført, at man hellere bør bruge kraftværkernes overskudsvarme i stedet for at brænde naturgas af. En sådan forenklet opstilling af problemet giver det fejlagtige indtryk, at der ikke i varmeplanlægningen satses på en øget udbygning med kraftvarme. I de dele af landet, hvor det er økonomisk forsvarligt, satser regeringen tværtimod stærkt på øget anvendelse af

[Energiministeren]

kraftvarme. Det er planen, at 35-40 pct. af landets totale opvarmningsbehov i 1995 dækkes med kraftvarme. Dette svarer til en tredobling i forhold til i dag.

Det er også væsentligt at bemærke, at de samlede planlagte investeringer til kraftvarmeudbygningen langt overstiger de investeringer, der er planlagt i naturgasprojektet. Den kraftvarmeudbygning, vi her i landet planlægger og er i gang med at udføre i praksis, er, set med internationale øjne, enestående, og den viden, vi har oparbejdet, og også de produkter, vi laver, eksporterer vi i stærkt omfang til andre lande.

Naturgassen forventes at kunne dække 20-25 pct. af opvarmningsbehovet, og det vil sige, at med de 35-40 pct., som kraftvarmen dækker, vil vi kunne dække to tredjedele af vort samlede opvarmningsbehov med disse energiformer.

Men begge er jo rørbunden energi, de kommer frem gennem rør enten med varmt vand eller med naturgas, og en udbygning kan derfor kun etableres efter en planlægning, der dels sikrer et stabilt marked for forsyningsvirksomhederne, dels afgrænser de områder, hvor den ene eller den anden forsyningsform bør foretrækkes.

Vi må se i øjnene, at vi ikke kan opvarme hele landet med kraftvarme. En tredjedel af landet kan under de nuværende forudsætninger hverken få naturgas eller kraftvarme, og kraftvarmen kan umuligt dække de resterende $\frac{2}{3}$ af landet. Imidlertid er der områder, der egner sig for både kraftvarme og naturgas, og derfor er det nødvendigt med en omhyggelig planlægning af, hvor de forskellige systemer bedst kan placeres.

I den overordnede områdeafgrænsning, som varmeplanudvalget har udarbejdet, har det været en forudsætning - det synes jeg også der er grund til at understrege - at naturgassen ikke må anvendes til opvarmningsformål, hvor der er mulighed for at anvende kraftvarme eller anden overskudsvarme. Denne overordnede områdeafgrænsning er en del af grundlaget for de regionale og kommunale myndigheders arbejde med varmforsyningsplanlægningen. Gennem de kommunale og amtskommunale myndigheders planlægningsarbejde vil der ske en mere nuanceret og detaljeret områdeafgrænsning, der afsluttes med, at der udarbejdes egentlige

varmforsyningsprojekter, der dækker forbrugernes fremtidige varmforsyning.

Alle er vist enige om fordelene ved at anvende kraftvarme, der fremkommer som et produkt sammenkædet med elfremstilling, og det er selvfølgelig rigtigt, at kraftvarmen fra eksisterende værker er billig. Som nævnt kan vi ikke få kraftvarme alle vegne, og det er der en række grunde til.

For det første er der det problem, at kraftværkerne, især mange af de nye, de sidste 10-20 år er placeret langt fra større bebyggede områder. Overskudsvarmen eller spildvarmen fra mange af disse værker vil således ikke kunne benyttes i varmeproduktionen. Vi kan ikke i dag bare flytte disse store elværker hen til store, tætbebyggede områder, og vi kan heller ikke flytte byområderne hen til værkerne. Det er faktisk et sådant skridt, der skulle tages, hvis vi skulle drage konsekvenserne af nogle af de mere kategoriske udtalelser, der er faldet i den offentlige debat. Der er ikke hold i de fremførte påstande om nemme milliardbesparelser ud over dem, der er på vej som følge af de planer for kraftvarmeudbygningen, vi allerede arbejder efter.

Et andet problem er, at investeringerne i kraftvarme er så store. Især er de store, hvis der ikke findes fjernvarmeledninger, eller hvis varmt vand skal transporteres over store afstande. Og i modsætning til naturgasnettet er det værd at bemærke, at fjernvarmesystemer kræver returledninger, hvilket vil sige, at der rent faktisk skal nedgraves to fjernvarmeledninger, for hver gang man kunne nøjes med én naturgasledning, og fjernvarmerør er i sig selv dyrere pr. løbende meter end naturgasrør.

Et tredje problem er, at der kun er fordele ved en kombineret el- og varmeproduktion på kraftvarmeværker, når både elektriciteten og overskudsvarmen kan afsættes. Der er grund til at pege på, at det ikke i den nærmeste fremtid vil være aktuelt at træffe beslutning om opførelse af kraftvarmeværker. Dette skyldes, at elbehovet vil stige langsomt fremover, end det hidtil har været antaget. Der har hidtil været en tendens til at betragte kraftvarme som et spildprodukt, men når vi satser på kraftvarme med direkte henblik på at bruge både el og varme, må omkostningerne fordeles mere ligeligt, sådan at elkunderne ikke skal af med en masse penge

[Energiministeren]

til dem, der er så heldige at bo i nærheden af et kraftværk.

For det fjerde har der været tendenser til, at kul ligesom olie kan blive en mangelvare. Leverancerne fra Polen er blevet beskåret i år, og vi kan ikke regne sikkert med at få de aftalte mængder næste år. Fra Australien kan vi næste år kun forvente at få halvdelen af de aftalte mængder. Sovjetunionen har for øjeblikket lukket for kuleeksport til Danmark, og der er store flaskehalse i kulleverancerne forskellige steder i verden. Der er således grund til at regne med, at kulpriserne kan stige stærkt. Det er vigtigt at fremhæve dette i forbindelse med en forenklet sammenligning mellem naturgasprojektet og en øget kulanvendelse, der går væsentligt ud over, hvad der allerede er lagt op til. Det sidste tror jeg er væsentligt at understrege, fordi vi rent faktisk satser på en meget stærk stigning i kulanvendelsen og udbygningen af kraftvarmen. Det, der egentlig bør diskuteres, er det, der ligger ud over den store vækst, som allerede er planlagt, og som jeg fornemmer der er bred enighed om at gennemføre. Det er i realiteten sådan, at det, vi diskuterer, er en kulafhængighed ved at gå så langt, som der i debatten har været lagt op til.

For det femte har miljøsidens så godt som ikke været omtalt i debatten om kraftvarme kontra naturgas. Naturgas er afgjort det mest miljøvenlige brændsel, vi kender i dag. Ved forbrændingen sendes så godt som ingen svovldioxid og partikler op i luften. Udsendelsen af kvælstofoxyd er kun halvdelen af, hvad der udsendes ved fyring med fuelolie, og en fjerdedel af, hvad der udsendes ved kulfyring. Endelig giver forbrændingen af naturgas modsat fuelolie og kul næsten ingen forurening med tungmetaller. Hvis en udbygning af kraftvarme og fjernvarme sker på bekostning af naturgas og altså går længere end den store udbygning, vi allerede har planlagt, vil det være et stort miljømæssigt tilbageslag, som kan medføre, at der må investeres betydelige summer i røggasafsvovlingsanlæg og andre forureningsbegrænsende foranstaltninger.

Der har fra forskellige sider været udtalelser om, at en tilslutning til naturgasnettet kommer til at koste den enkelte forbruger omkring 40.000 kr. Vi har tidligere diskuteret det her, og det har tidligere været korrigeret, og jeg skal understrege, at et sådant tal er det

absolut maksimale, man kan regne sig frem til ud fra i øvrigt helt usandsynlige forudsætninger. De tal, der tidligere har været fremlagt fra min side i denne forbindelse, er holdbare.

Det er en grundidé i hele administrationen af varmeplanerne, at overgangen til fjernvarme eller naturgas sker på et tidspunkt, hvor forbrugerens oliefyr eller olietank på grund af 20 års reglen alligevel skal udskiftes. Forbrugeren vil naturligvis få store udgifter på tilslutningstidspunktet, men disse udgifter erstatter udgifterne til en udskiftning eller renovering af et eksisterende fyringsanlæg. Udgifterne er altså ikke en følge af en omstilling til et nyt opvarmningssystem, men opstår, fordi hele eller dele af det eksisterende fyringsystem er udslidt og altså under alle omstændigheder skulle være skiftet ud.

Jeg skal her pege på, hvad der er nævnt med hensyn til følsomheden og forudsætningerne for beregningen af projektets rentabilitet, at der regnes fortsat, ligesom da projektet blev besluttet, med det, der rimeligst kan kaldes en blød start, nemlig en opbygningsperiode over 6 år fra 30 pct.s tilslutning til 90 pct.s tilslutning. Det er altså ikke en forrentning, der er baseret på, at man ved hjælp af tilslutningspligten drøner ind igennem områderne og siger, at folk fra den ene dag til den anden skal omstille sig. Der er realitet i den betragtning, jeg her gør gældende, at investeringerne i tilslutning til naturgas erstatter noget, man ellers på det tidspunkt skulle have betalt ved fortsat at være afhængig af oliefyret.

Det er umuligt at give et tal for forbrugerens omkostninger ved omstillingen. Mange forbrugere vil formentlig kunne gøre op, at udgifterne i forbindelse med overgang til naturgas ligger i størrelsesordenen 5.000–10.000 kr., nok nærmere de 5.000 kr. end de 10.000 kr., og det vil blive et væsentlig lavere tal for de mange forbrugere, der i forvejen er tilsluttet en form for kollektivt opvarmningssystem, f. eks. dem, der bor i lejligheder. Her skal jeg erindre om, hvad jeg har sagt tidligere i denne redegørelse: at afsætningen til parcelhuse regner man med, og regnede man oprindeligt også med, skal dække omkring 25 pct. af den samlede afsætning af gassen, $\frac{2}{3}$ til opvarmningsformål og $\frac{1}{3}$ til industri. Det vil sige, når vi ser på disse tilslutningsomkostninger, at de fleste af dem, der skal have var-

[Energiministeren]

me ved hjælp af naturgassen, slet ikke kommer ind i denne villæjersituation, det regnestykke, man har projiceret op til det meget store totaltal.

Den endelige forbrugerpris for naturgas er ikke fastlagt endnu. Prisen kan først fastsættes, når der er indgået bindende aftaler mellem D.O.N.G. og de regionale forsyningselskaber, når naturgasnettene er endeligt fastlagt i de enkelte regioner – før kender man jo ikke de endelige omkostninger for regionernes aktiviteter – og når der er truffet beslutning om tariffene ude i regionerne. Der er dog grund til at understrege, at forbrugeren som hovedregel, efter alt, hvad der kan vurderes nu, ikke vil få en større varmeregning ved overgang til naturgas – tværtimod.

Priser og andre betingelser skal anmeldes til gas- og varmeprisudvalget, før de er gyldige, sådan som reglerne er i varmforsyningsloven. Jeg kan i den forbindelse oplyse, at gas- og varmeprisudvalget bliver nedsat omkring årsskiftet.

Generelt har en del af de påstande, der har været fremført i de sidste måneders debat om kraftvarme kontra naturgas, efter min mening været mere skadelige end gavnlige. Jeg tænker især på de mange fejlagtige oplysninger, der har været fremlagt om den fastlagte energiplanlægning. Det er således vildledende, at en rapport om lokale forhold fremstilles som noget, der dækker forholdene på landsplan. Det er det, der f. eks. er sket i forbindelse med en rapport om bygning af et kraftvarmeværk i Helsingør. Der er på baggrund af denne rapport fra visse sider draget konklusioner om anvendelse af kraftvarme på landsplan i forhold til anvendelse af naturgas uden hensyntagen til, at der oven i købet er gjort flere kritisable antagelser om et eventuelt nyt kraftvarmeværk i Helsingør. F. eks. er praktisk taget hele fordelene ved den kombinerede el- og varmeproduktion tillagt varmemeforbrugere, selv om der måske ikke er brug for elproduktionen.

Det har også været fremme, at forbrugerprisen ved naturgasforsyning i Helsingør vil være dobbelt så stor som ved en kraftvarmeforsyning. Her er det værd at bemærke, at forbrugerpriserne for kraftvarme er beregnet efter, at investeringerne er næsten fuldt afskrevet. Naturgasinvesteringerne afskrives i den sammenligning, der er lavet, derimod næsten to gange. Et kraftvarmeværk med

tilhørende fjernvarmenet, som også skulle udbygges, er langt mere investeringstungt end det naturgasnet, det sammenlignes med.

Den internationale forsyningsituation har udviklet sig sådan, at vi er tvunget til at tilpasse os og tilstræbe sikkerhed for, at vi fremtidig har energi til opvarmning, transport og produktion. Set i lyset heraf vil det være en trussel mod den danske samfundsøkonomi og forsyningsikkerhed, hvis vi ikke udnytter de energikilder, vi har her i landet, men i stedet sælger energien til udlandet uden nogen sikkerhed for, at vi i en krisituation eller for den sags skyld til daglig kan skaffe os anden energi. Forsyningsikkerheden har været det afgørende element, af gode grunde, fra starten af den danske energiplanlægning, og dette synspunkt har der da også til stadighed været et bredt flertal for her i folketinget. Der er heller intet i den aktuelle situation, der tilsiger en ændring på dette punkt.

Det er som et led i denne planlægning, varmforsyningsloven og naturgasloven er vedtaget. Denne planlægning forudsætter en ny og bredere anlagt energiplan, som regeringen vil fremlægge til næste år. Forsyningen med naturgas og kraftvarme vil blive belyst i denne energiplan. Det er imidlertid regeringens opfattelse, sådan som det er kommet til udtryk i denne redegørelse, at naturgasprojektet er sundt og rentabelt, og at udnyttelsen af kraftvarme fortsat vil stige og som nævnt blive den største energikilde til opvarmningsformål.

Jeg vil godt slutte med at slå fast, at der er plads til begge opvarmningsformer, og at der er brug for dem begge.

Annelise Gottfredsen (KF):

Jeg takker for ministerens redegørelse.

Man siger somme tider, at genkendelsens glæde er stor, men jeg kan nu ikke sige, at jeg er glad ved at høre denne grammofonplade køre igen i den samme slidte rille. Der er overhovedet ikke taget hensyn til den kritik og alle de indvendinger, der er fremført mod naturgasprojektet. Man har forsøgt at feje indvendingerne ind under tæppet, men tæppet glider nu til side en gang imellem, og så kommer indvendingerne frem igen.

Selvfølgelig er der ingen tvivl om, at et råstoffattigt land som Danmark må glæde sig

[Annelise Gottfredsen]

over fundet af gas i Nordsøen. Men det er også klart, at vi må sikre os den bedste og mest fordelagtige udnyttelse af dette dyrebare stof. Det er ikke småbeløb, det drejer sig om. Det er store milliardbeløb, som er af betydning for valutagæld, realløn og forbrugsmuligheder for den enkelte.

Vi har ikke i forvejen den største tillid til regeringens energipolitik, og hvad er det, der nu er ved at ske? Vi er ved at vende en stor fordel til en udgiftkrævende operation, som den menige borger og en stor del af vore kommunale myndigheder ser på med stor skepsis. Der har været talrige henvendelser både ved lovens gennemførelse og i tiden efter, der har påvist projektets dårlige økonomi, men ingen har påvist, at det kan betale sig, bortset fra regeringen, hvis forudsætninger for regnestykket til gengæld aldrig har været åbent forelagt. Jeg spørger ministeren igen, som jeg gjorde i min indledning: vil ministeren nu, hvor der ikke mere er hensyn at tage til forhandlinger med DUC, fremlægge for folketinget alle mellemregninger og beregningsforudsætninger, der er gjort ved tidligere energirapporter og ved denne rapport? Senest har vi omsider fået en debat om rapporten fra B&W, som burde have været fremlagt for længe siden, men vi er glade for, at rapporten i hvert fald nu kommer frem og kan vurderes.

Men selv om regeringen endnu ikke har villet forelægge denne rapport for energiudvalget, så er principperne for beregningerne af det underskudsgivende projekt kommet godt nok frem i massemedierne. Disse og andre beregninger peger uafviseligt på de alvorlige samfundsøkonomiske konsekvenser, de store ekstraudgifter for den enkelte forbruger og ikke mindst de alvorlige økonomiske konsekvenser, som regeringens energiprojekt medfører. Det er der overhovedet ikke taget hensyn til i beregningerne. Man opfører sig aldeles molboagtigt. Alfa og omega må dog være at skaffe forbrugerne den billigste varmeregning på den mindst valutaforbrugende måde. Ellers ville den jo heller ikke i sidste instans være billig for forbrugerne.

Vi har en økonomisk krise, som gør indhug i forbrugernes realløn og dermed forbrugsmuligheder. Vi har fra elproduktion og industri i øvrigt en overskudsvarme, der kan give en væsentlig billigere opvarmning end

naturgas med mindre valutaforbrug. Det er der ingen tvivl om, og det har ministeren selv erklæret ved flere lejligheder. Og hvad er det så, man gør? Ja, man vil altså alligevel gennemtvinge denne dyre gas i områder, som med lethed kan anvende overskudsvarmen, hvorefter disse udmærkede varmekalorier må hældes i vore omgivende have. Ministeren har selv udtalt, at gennemførelsen af gasprojektet må komme først. Man har end ikke tid til at behandle ansøgninger fra de kommuner, der ønsker overskudsvarmen. Denne sorgelige molbohistorie gøres ikke mindre af, at ny teknik og viden peger på større anvendelse af kraftvarme end først antaget.

Denne famlen i blinde, hvor alt flyder, kan naturligvis ikke fortsætte, og ministerens oplæg har ikke på nogen måde fremvist beregninger for disse forhold. Vi må nu have nøjagtigt at vide, hvordan disse muligheder er, og ministeren kan naturligvis ikke nøjes med at henvise til de områder, der ifølge varmeplanen allerede er udset til kraftvarme. Det ved vi godt. Hele diskussionen, hele kritikken, alle rapporter og alle henvendelser drejer sig om de andre områder, hvor man overhovedet ikke kan få rørbunden energi, og hvor man har vedtaget at anvende kraftvarme. Det er dér, de store fortjenester for landet ligger. Det er det, vi beder ministeren om at regne på, og det er det, ministeren ikke har gjort.

Det er altså ikke bare lidt marginal områdeafgrænsning, men langt større områder, hvor gassen er udset til at spærre for alle andre opvarmningsformer. Så bliver spørgsmålet, om de områder, der herefter bliver tilovers til gas, kan bære de store investeringer til rørdnlægning osv., som naturgasprojektet kræver. Muligvis kan de ikke det, men den omstændighed kan ikke være afgørende. Det er jo stadig forbrugeren, der kommer i første række, det er ham, der skal betale.

Hertil kommer det ubehagelige moment, at forbrugere og kommuner skal tvinges til bestemte opvarmningsformer, som altså virker fordyrende. Tvangen er særlig raffineret derved, at ministeren tvinger kommunerne, mens de lokale kommunalbestyrelser skal tvinge egne borgere til dyre og uønskede dispositioner. Nu siger ministeren, at det bliver der ikke behov for, men jeg vil gerne se, hvordan man vil indføre gassen, når den begynder at flyde og ikke alle, som man har

[Annelise Gottfredsen]

planlagt det, er parate til at gå over til naturgassen.

Efter mange troværdige rapporter drejer det sig altså om milliardbeløb, som hvert år hældes i vandet, investering og forrentning af kostbart røret, forbrug af et fint råstof, der burde reserveres den petrokemiske industri, og tab af den store fortjeneste, vi kunne opnå ved salg til og bytte på det europæiske marked, der jo allerede har et gasnet, og hvor der handles gas f. eks. fra Sovjet til priser, der ligger langt over, hvad vi skal betale ved køb fra A. P. Møller. Det er den fordel, der skulle medvirke til at skaffe os flere arbejdspladser.

Hvad får forbrugerne så for deres afsavn i realløn, forbrug og derved afsavn i arbejdspladser? Forsyningssikkerhed, siger ministeren. Ja men i selve den omstændighed, at der skal produceres el og i industrien skal bruges energi, hvilket giver overskudsvarme, ligger der forsyningssikkerhed. Trods stigende efterspørgsel efter og priser på kul er der intet, der tyder på en mangelsituation og prishop som på olieprodukter.

Hvor stor er i grunden den meget omtalte forsyningssikkerhed ved Nordsøgassen? Jeg skal ikke her komme ind på ulykkesrisikoen i de enkelte hjem, det er en helt anden historie. Der er kun én produktionsplatform. Ved såkaldt blowout, eksplosion, standsning af produktionen på boreplatformen, standses hele produktionen. Dette er set i Norge adskillige gange. Der er kun én ilandføringsledning og kun ét rør planlagt tværs over Danmark. Vi har lige oplevet, at 60.000 husstande måtte undvære varme i flere dage på grund af et uheld på et gasværk. Dette tal kan man ganske roligt gange med 10, når hele projektet er fuldført. Hvorledes har ministeren i øvrigt tænkt sig at sikre denne meget sårbare ledning over land og vand? Vi har spurgt flere gange, vi har ikke fået nogen redegørelse for dette endnu.

Det er i øvrigt klart, at gasprojektet har en langt ringere fleksibilitet end et vidt forgrenet fjernvarmesystem, der kan spille på langt flere strenge i nødstilfælde. Rørene kan kun transportere gas. Kraftvarme- og fjernvarmeværker kan anvende mange forskellige brændstoffer.

Vi er jo så åbenbart ikke enige om disse ting, men vi er ikke ene om at være skeptiske. Mange kommunalfolk frygter konse-

kvenserne og ønsker at slippe ud af varmeplanens snærende bånd. Lad mig blot som eksempler nævne i flæng nogle, der har ytret sig: Helsingør, Hillerød, København, byerne i det jyske trekantområde, og der er mange, mange andre. Vil man lytte til disse kommunale røster, eller vil man i realiteten ophæve det kommunale selvstyre, selv om kommunerne kan påvise en åbenbar økonomisk fordel ved at have en anden mening end ministeren?

Skal vi virkelig i den hellige kollektivismes og den hellige solidaritets navn påføres en solidarisk velfærdsnedgang, som kan undgås, hvis man i tide hører på de advarende røster? Vi er stadig af den opfattelse, at projektet bør begrænses til det igangværende i region syd med skyldig hensyntagen til de kommuner, der har bedt sig fritaget, og at gassen herudover skal anvendes til andre formål.

De fremlagte beregningstal, vi ser her i dag, har overhovedet ikke taget højde for denne problemstilling. Vismændene har i vor anspændte økonomiske situation peget på produktion som eneste udvej ud af krisen. Det er her, de samfundsøkonomiske rapporter har deres mission, nemlig ved at man opstiller en helt anden værdi for gassen end den, ministeren bruger i sine beregninger. Skal alle de anstrengelser, der udfoldes for at nå en bedring af vor handelsbalance og vor produktion og nedgang i arbejdsløshed, modvirkes gennem et ugunstigt og uigennemtænkt projekt?

Vi er som sagt ikke enige, og når så mange af landets borgere også nærer alvorlig frygt, kommunerne famler i blinde – der er ingen priser, der er ikke opstillet ret meget, som de kan gå efter – ville det så ikke være det mest redelige at lade foretage nye beregninger og vurderinger, inden man farer videre? Vi ønsker i hvert fald at give fornuften endnu en chance, og vi vil derfor fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Folketinget opfordrer regeringen til at tilvejebringe og fremlægge nye beregninger og vurderinger, der tager stilling til, om anden energiforsyning med samfundsøkonomiske og privatøkonomiske fordele kan anvendes i de områder, der ifølge varmeplanen er udset til naturgas, og folketinget opfordrer regeringen til at lade iværksættelsen af naturgasprojektet – bortset fra ilandtagingspro-

[Annelise Gotfredsen]

jektet og region syd – afvente fremlæggelsen af de nye beregninger og vurderinger.«

Hertil kan jeg føje, at jeg mener, det i høj grad ville berolige befolkningen og de mange kommunalbestyrelser, som jo nu er ansvarlige, at et uvildigt institut eller organ medvirker til at fremskaffe de nye oplysninger.

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor).

Så må jeg vist have lov til at tilføje:

»Folketinget går dermed over til næste sag på dagsordenen.«

Ellers kunne i en given situation et vigtigt formål med dagsordenen måske forspildes. Jeg håber, jeg har tilladelse til at gøre det. Dette forslag om motiveret dagsorden kan dermed indgå i forhandlingen.

Preben Steen Nielsen (S):

Hvis det var den eneste fejl i fru Annelise Gotfredsens indlæg, så var det til at leve med, men det er desværre ikke tilfældet.

Med hensyn til naturgassen har jeg svært ved at forestille mig, at Danmark, som perspektiverne tegner sig for den globale energiforsyning, skulle fraskrive sig adgangen til at anvende denne på dansk territorium producerede energikilde. Næppe noget andet land ville kunne forstå en sådan handle måde, og enhver ansvarlig regering ville gøre sit yderste for at nyttiggøre en sådan energiressource, hvis udnyttelse ikke kan hindres af politiske beslutninger truffet uden for landets grænser.

»I den danske del af Nordsøen er der fundet gasforekomster i tilstrækkeligt omfang til forsyning af det danske marked et godt stykke ind i det næste århundrede, og sandsynligheden taler for, at væsentlig større, yderligere mængder vil være til rådighed.«

Dette var et citat af, hvad daværende handelsminister Arne Christiansen udtalte i folketinget den 29. marts 1979 – Folketingstidende 1978-79, sp. 9187 – i sin redegørelse om energipolitik.

Vi er fra socialdemokratiets side fortsat enige i de synspunkter, som den daværende handelsminister fremlagde, og håber og tror, at debatten i dag endnu en gang vil bekræfte, at der fortsat er en bred parlamentarisk op-

bakning bag den første fase af naturgasnettet.

Jeg skal i øvrigt give tilslutning til de bemærkninger, energiministeren fremførte i sin redegørelse, og koncentrere resten af mit indlæg om de bemærkninger, fru Annelise Gotfredsen gjorde.

Jeg håber, at man, når fru Annelise Gotfredsens indlæg skal trykkes, vil være så venlig at skrive alle navneord med stort, fordi indlægget alene indeholder synspunkter, der var relevante i en periode, da navneord i henhold til dansk retskrivning skulle skrives med stort. Den tale, fru Annelise Gotfredsen holdt, hørte i hvert fald ikke dette århundrede til, og man kan begræde, at den slet ikke hørte det næste århundrede til, og man kan have sine tvivl om, hvorvidt den overhovedet havde været relevant, jeg havde nær sagt i sidste århundrede.

Hvad er det, fru Annelise Gotfredsen siger? Hun siger, at naturgasprojektet er dårligt, det er uigennemtænkt, det påfører os unødvendige udgifter, og det har, siden folketinget vedtog loven, vist sig, at vor frygt – altså den konservative frygt – ikke har været helt ubegrundet.

Da folketinget afgav betænkning om lov om anlæg af naturgasnettet, stillede de konservative et mindretalsforslag om, at man ikke på daværende tidspunkt skulle forpligte staten til det omfattende projekt, men alene ilandføre gassen og forbinde den til Vesttyskland og så i øvrigt lade projektet stå åbent, indtil konsekvenserne og eventuelle alternative muligheder er undersøgt tilstrækkelig grundigt, hvad der efter konservativ opfattelse ikke i maj måned 1979 havde fundet sted.

Nu er der gået 17-18 måneder, og de konservative har haft rig lejlighed til at foretage de beregninger, de måtte have lyst til. De konservative har endda siden da tilsluttet sig ved afstemning i folketinget, at gas blev solgt videre til Sverige. Jeg ved ikke, om man forestiller sig, at gassen skulle transporteres af tankvogne fra ilandføring omkring Esbjerg og så over til svenskerne.

Derudover må man sige, at de beregninger, fru Annelise Gotfredsen henviser til, jo tidligere, også i ministerens indlæg, er blevet tilbagevist. Fru Annelise Gotfredsen siger, at mange har påvist, at projektet er forkert. Hvem er det? Ja, energirapporten fra B&W Damp, som selskabet nu hedder, er på vej til

[Preben Steen Nielsen]

med møje og besvær at blive tilgængelig for folketingets energiudvalg, men man erkender fra rapportørernes side, at rapporten ikke længere er dagsaktuel, og at rapporten bygger på forudsætninger, der ligger lang tid tilbage. De ligger tilbage fra før vi overhovedet beskæftigede os med anlægsloven i folketinget.

Hvad er det så for rapporter, fru Annelise Gotfredsen henviser til? Helsingørrapporten har ministeren beskæftiget sig med. Vølundrapporten kan ligeledes tilbagevises. Vi behandlede på et tidspunkt, også foranlediget af de konservative, i folketingets energiudvalg forlydender om, at man fra Ingeniør-Sammenslutningens side havde lavet beregninger, der påviste, at den enkelte forbrugers tilslutning til naturgasnettet ville koste det hvide ud af øjnene. Da man så fra folketingets side beder om at få de beregninger, der ligger til grund for Ingeniør-Sammenslutningens udsendte pressemeddelelse, får vi den besked, at disse beregninger ikke kan tilstilles folketingsudvalget.

Nu siger fru Annelise Gotfredsen – da man åbenbart ikke har nogen beregninger –: ja men så er der jo omvendt ikke nogen, der har påvist, at projektet er fornuftigt – bortset fra regeringen og folketingets flertal. Det ved jeg da ikke om der ikke er. Der ligger beregninger – de lå også til grund for anlægslovens vedtagelse – fra det internationale bankfirma Kuhn Loeb Lehman Brothers. Der ligger beregninger, som også er tilgået energiudvalget, og som viser det fornuftige i naturgassen, fra De europæiske Fællesskaber. Der ligger beregninger, som nu er revideret og tilgået fru Annelise Gotfredsen i dag, som viser, at forrentningen, rentabiliteten af projektet, i dag er endnu højere, endnu mere fordelagtig for det danske samfund, end den var, da anlægsloven blev vedtaget.

Ja men, siger fru Annelise Gotfredsen så, vi opnår en større økonomisk gevinst ved at sælge gassen til vesttyskerne eller hollænderne eller belgierne eller østrigerne, eller hvor man nu kan sælge den. Ja, det er da meget muligt, at vi kunne opnå en kortsigtet økonomisk gevinst ved at afhænde den energi, vi råder over i Nordsøen, til anden side. Jeg havde nær sagt: det svarer til at tro, at man opnåede en stor fortjeneste ved at købe aktier i Gredana, eksempelvis. For det, fru Annelise Gotfredsen ikke opnår ved et sådant

salg, er, at vi får et flerstrengt energiforsyningsnet i Danmark. Projektet i sig selv er rentabelt og kan samtidig sikre os en energikilde, som kan udgøre 12 pct. af vores totale energiforbrug i 1990 og 20–25 pct. af vores samlede opvarmningsforbrug.

Hertil vil fru Annelise Gotfredsen sige: ja men sælg denne gas til vesttyskerne og andre, få noget olie eller andet i stedet og hjælp den betrængte valutakasse! Hvilke garantier har vi for, at disse andre lande vil kunne levere energi tilbage til os? Ingen. Vi har en aftale, som det blev nævnt, med Polen om leverancer af kul. Leverancerne er halveret. Aftalen med Sovjetunionen er gået i stå. Leveringen i henhold til aftalen med Australien er halveret. Hvis en forsyningskrise på olie- og kulområdet skulle indtræffe i Europa, hvilke garantier kan fru Annelise Gotfredsen så give for, at de lande, der på nuværende tidspunkt måtte love os erstatningsenergi, ville være i stand til at leve op til disse løfter?

Dertil kommer, at der i en nødsituation træder visse spilleregler i kraft, som er aftalt i Det Internationale Energi Agentur. Disse spilleregler omhandler bl. a. begrænsning af kul- og olieforbruget, men omhandler ikke naturgasnettet. Det vil sige, at indtræffer der en forsyningskrise, så vil vi fortsat fra 1990 kunne klare 12 pct. af vores totale energiforbrug og 20–25 pct. af vores rumopvarmningsforbrug ved hjælp af naturgassen, uafhængigt af Det Internationale Energi Agentur og uafhængigt af, hvordan markedssituationen på energiområdet i øvrigt måtte være.

Så siger fru Annelise Gotfredsen: ja men der kan jo ske et blowout. Man får Tremileøen og den norske situation med boreplatformen og alt muligt andet i baghovedet, når fru Annelise Gotfredsen anvender den vending. Der var kunder i Strandvejsgasværksområdet, i Københavnsområdet, som forleden dag ikke kunne få varmet frikadellerne, fordi ledningsnettet var gået i stykker. Nu skal jeg ikke gøre mig klog på, hvordan dette Strandvejsgasværk i øvrigt er dirigeret og styret, men det lykkedes da gasværket i løbet af kort tid at genoprette det. Risikomomentet i forbindelse med gasledningen fra Nordsøen for en totallukning er i størrelsesordenen 1:1.000.000.

Alternativet til det er en videreudbygning – ud over det, der er planlagt – af fjernvar-

[Preben Steen Nielsen]

menettet, som åbenbart skulle være sikrere. Jeg ved ikke, om fjernvarmekunderne i Viborg mener, at det er sikrere. De mener i hvert fald ikke, det er billigere. Også på dette net er der risici, som skal overvindes. Det gælder for fjernvarme som for naturgas og for al anden form for energi, at der kan ske forsyningsvigt af driftsmæssige grunde, men så sandelig også af internationale grunde, og det er netop dette, der skal forebygges ved at gøre energiforsyningen flerstrengt.

Fru Annelise Gotfredsen siger afslutningsvis, at det, man nu går ind i, er nogle tvangsmæssige foranstaltninger, og at man i virkeligheden vil tilvejebringe en kollektiv solidaritet på energiområdet. Ja, det er lige netop, hvad der skal tilvejebringes. Vi har, siden oliekrisen satte ind, den første i 1973-74, en forpligtelse til fra dette folketings side at sikre produktionslivet, erhvervslivet og forbrugerne den nødvendige energi til opvarmning, til industriel fremstilling osv., og dette gøres alene ved hjælp af et flerstrengt system. Sådan er verden altså blevet i dag. Det kan ikke nytte, at fru Annelise Gotfredsen henholder sig til, hvordan energiforsyningen var i 1950'erne eller i 1960'erne eller for den sags skyld længere tilbage.

Hvis man imødekommer den konservative dagsorden om at lade arbejdet stå i bero, medens de konservative fortsat regner videre – eller måske begynder at regne, for jeg har ikke indtryk af, at de har gjort det, siden de i foråret 1979 bad om, at der blev foretaget beregninger – så vil det jo medføre, at hele anlægsfasen udsættes, og at de indgåede aftaler med Sverige og de indgåede aftaler med Dansk Undergrunds Consortium om køb af gas ikke kan overholdes af staten.

Det forekommer mig at være udtryk for en fuldstændig uansvarlig energipolitik, de konservative på dette felt ønsker at lægge op til, og derfor kan vi heller ikke fra socialdemokratiets side tiltræde den foreslåede dagsorden.

Arne Christiansen (V):

En gang imellem kan man komme på den kætterske tanke, at man herhjemme fortsat diskuterer energi og energipolitik, som om intet var hændt i 1973 og i tiden, der fulgte – det til trods for, at den ændrede energiforsy-

ning er en hovedårsag til den industrialiserede verdens økonomiske krise.

USAs tidligere energiminister James Schlesinger sagde forleden ved en energikonference her i København – jeg citerer efter et avisreferat:

»Den energikrise, der har ramt den vestlige verden siden 1973, er mindst lige så alvorlig som den sorte død, den pest, der hærgede den civiliserede verden i 1300-tallet.«

Nærliggende er det jo, selv om det er naturgas, der i dag skal diskuteres, at pege på regeringens mangel på vilje og evne til at gennemføre det, jeg vil kalde en konsekvent flerstrengt energipolitik til fortsat begrænsning af Danmarks olieafhængighed.

Hvis viljen og evnen havde været til stede, kunne vi i dag i stedet for at føre endnu en debat uden formentlig at træffe beslutninger af nogen som helst afgørende karakter have gennemført en anlægslov for det første kernekraftværk i Danmark. I stedet diskuterer tinget naturgas, og regeringen forfølger ideologiske mål i Nordsoen, bl. a. for at camouflage flere manglende indsats på andre områder.

Lige så overraskende er den ophøjede ligegyldighed, der fra anden side lægges for dagen, når den fremtidige energiforsyning diskuteres. Vi kunne bare sælge naturgassen til udlandet i stedet for at købe den til Danmark, er hovedtesen. Må jeg her minde om aftalen med DUC fra 1976. Hvis ikke Danmark havde benyttet sin forkøbsret, ville DUC være frit stillet med hensyn til salg, og var dette sket, mon så ikke der i dag og i fremtiden ville blive talt om uansvarlighed i lyset af udviklingen i Mellemøsten, når det gælder olien, og udviklingen på kulområdet, som jeg synes ministeren har beskrevet korrekt, men også særdeles advarende. Det gælder både udviklingen i Polen og forholdet til Sydafrika, hvor vi nok kunne få kul, men hvor man nu ikke vil sælge mere end det, vi har kontraheret om. Man kan så gætte sig til, hvorfor man indtager den holdning. Det er selvfølgelig, fordi der er en voksende efterspørgsel, et voksende behov for kul rundt omkring i verden, og regeringen har jo ikke just lagt op til et rent kommercielt forhold, når det gælder kulleleverancer fra Sydafrika.

Det er rigtigt, at der på grund af den med DUC aftalte pris ville kunne være en økonomisk gevinst ved videresalg af naturgassen, men vi har ingen garanti for, at vi i de næste

[Arne Christiansen]

25 år, hvor gassen skal ilandtages, vil kunne købe erstatning for den under en energikrise, og vi ved intet om, til hvilken pris en sådan erstatning eventuelt ville kunne købes. Det synes jeg er meget væsentligt at have inde i debatten. Jeg lagde mærke til, at den socialdemokratiske ordfører også gjorde en del ud af dette synspunkt.

Da socialdemokratiet og venstre i 1978 gik ind i regeringssamarbejde, aftaltes der en flerstrengt energipolitik, som skulle omfatte olie, kul, naturgas, kraftvarme, kernekraft samt forskning i og udvikling af alternative, herunder vedvarende, energikilder. For at sikre udnyttelsen af naturgas og kraftvarme ville det være nødvendigt at operere inden for visse lovrammer om kollektiv varmforsyning. I dag har vi dels loven om naturgasforsyning, dels loven om varmforsyning. Disse love danner rammen.

Venstre, hvis holdning til naturgassen forud for den fortsatte energikrise mere var bestemt af kommercielle end af forsyningsmæssige hensyn, accepterede at gennemføre en naturgasaftale med DUC og første fase af naturgasinvesteringerne. Venstre er ikke bundet af anden fase. Samtidig accepterede socialdemokratiet, at der inden for ca. 2 år blev truffet beslutning om det første kernekraftværk i Danmark.

Venstre har holdt og holder sin del af aftalen. Vi er af den opfattelse, at aftaler skal holdes – også på andre energiområder. Socialdemokratiet har bestandig fundet på nye betingelser, der skal opfyldes for at indføre kernekraft, og i dag står vi i realiteten med en udskydelse på ubestemt tid og dermed også med en så meget større afhængighed af kulimport fra et verdensmarked præget af politisk uro, af strejker og af voksende efterspørgsel.

Forbrugerne kan med rette være utilfredse, når man tager elprisstigningen i betragtning og samtidig ved, at elektricitet produceret på kernekraftværker ville være ca. 25 pct. billigere. Venstre må derfor på det stærkeste beklage regeringens manglende beslutsomhed, når det gælder kernekraft, og også den hidtil totale mangel på sammenhæng i energipolitikken som helhed. Men som sagt: det ville være uansvarligt at tilrettelægge en sammenhængende energipolitik uden udnyttelse af den hidtil største energikilde på dansk område.

Der er også talt meget om kraftvarmens betydning, ofte som om der var tale om et enten-eller. Det indtryk har i hvert fald befolkningen fået. Som ministeren allerede har gjort det, må det være rimeligt at gøre opmærksom på, at varmeplanen forudser dobbelt så stort et opvarmningsbehov dækket med kraftvarme som med naturgas. Kraftvarmens sammenhæng med elproduktionen sætter ganske vist en grænse for udbygningen, medmindre man vil oprette decentrale varmegærdninger baseret på kul og/eller naturgas. Det må i så fald være rimeligt at sige, at ved kulanvendelse vil der også her opstå miljøproblemer af ret så omfattende karakter, hvad mange kernekraftmodstandere altid fortier, selv om de ved andre lejligheder stiller sig i spidsen for det såkaldte grønne samfund. Selvmodsigelserne her kan være formidable.

Det er også nødvendigt at fastslå, at der ved områdeafgrænsningen ikke skal anvendes naturgas, hvor der er mulighed for at anvende kraftvarme eller anden overskudsvarme. I øvrigt skal, som ministeren har redegjort for det, 1/3 af naturgassen anvendes i industrien, 20 pct. til fjernvarmegærdninger og blokcentraler og resten til boligopvarmning direkte. Petrokemisk anvendelse til metanolbenzin bør også indgå i den langsigtede planlægning med henblik på så hurtig iværksættelse som muligt. Der knytter sig store forventninger til denne udvikling, som i høj grad hjælpes på vej af dansk udviklings- og forskningsarbejde.

Det er imidlertid omkring denne fordeling, denne planlægning, der i dag hersker betydelig usikkerhed. Opbygningen af naturgasnettet er faktisk kun sket i Sydjylland, og for at kommuner og amter kan disponere i henhold til lov om varmforsyning, må regeringen nu drage omsorg for, at nødvendige oplysninger i overensstemmelse med lovens bogstav og hensigt tilgår kommuner og amter. Det må ske snarest, ikke som et diktat fra oven, men som en nødvendig vejledning for de lokale beslutningsprocesser.

Den usikkerhed, der hersker omkring naturgassens anvendelse, har mange årsager, men den skyldes først og fremmest den manglende afklaring, når det gælder varmeplanlægningen, og efter forlydende tilløb til en for stram administration af loven om varmforsyning. Samtidig må forbrugerpris-

[Arne Christiansen]

spørgsmålet afklares. Jeg har noteret mig, at ministeren nu næsten kan sætte dato på etablering af varmeprisudvalget. Det vil jeg gerne takke for, men jeg må føje til, at det burde for længst være sket.

Om rentabilitet og økonomi gælder, at man faktisk kan nå et hvilket som helst resultat, alt afhængigt af, hvilke forudsætninger man går ud fra. I sådanne situationer må man så i høj grad vurdere forudsætningernes sandsynlighed. Jeg kan ikke lade være med at henvise til to artikler i dagens aviser, den ene af en tidligere B&W-direktør i Politiken, den anden af lederen af Akademiet for Fremtidsforskning. Jeg tror, at de, som vil ofre tid på at læse dette, vil kunne se en hel del om, hvordan man kommer til de forskellige resultater, og hvordan man også nødvendigvis langs ad vejen må revidere de beregninger, der er foretaget.

Det er klart, at aftalerne med Ruhrgas og med Sverige er relevante faktorer, der må indregnes, og derudover har ministeren nu yderligere opstillet seks varianter. Så vidt jeg kunne lytte mig til hos ministeren, er det bortset fra realprisstigningerne ikke de store udsving, der sker med varieret tilslutningstakt – heller ikke når naturgassen udelukkende henvises til områder, der ikke har mulighed for kraftvarmeforsyning. Men for samfundets og forbrugernes og også for sin egen skyld mener jeg ministeren her bør vise den størst mulige imødekommenhed, når der ønskes tal på bordet. Alle vil f. eks. gerne vide, hvad forsynings sikkerheden kommer til at koste. Det er jo et væsentligt argument i spørgsmålet om salg af gas ud af landet. Hvad er vi parate til at betale for 25 års forsynings sikkerhed baseret på en national ressource?

Som sagt er der ingen tvivl om, at de største problemer i øjeblikket er tidsfaktoren og usikkerheden om aftagerprisen. De mere radikale synspunkter såsom opsigelse af aftaler, skrinlægning af projektet osv. ligger derude, hvor de efter min opfattelse unddrager sig en seriøs vurdering i en tid, hvor andre lande betragter enhver national energikilde som en af de væsentligste garantier for fremtidig økonomisk vækst og beskæftigelse.

Mere vigtigt ville det være, om der kunne skabes enighed om at bringe alle energikilder ind i et konstruktivt planlægningsarbejde, og her har regeringen et tungt ansvar, så længe

den kun gør tingene, om ikke halvt, så trekvart, fordi man stadig ikke kan beslutte sig til at indføre kernekraft.

Om den konservative dagsorden skal jeg sige, at den efter min opfattelse vil sætte tidligere lovgivning her i folketinget ud af kraft for en tid, den vil skabe problemer i forhold til vores aftale med Sverige, og den vil ikke lette kommunernes overvejelser og dispositioner. Vi kan derfor ikke stemme for den.

Maisted (FP):

Fremskridtspartiets indstilling til naturgasnettet er vist ret klar. Vi mener, at man har foretaget alle tiders fejlsvurdering. Det, der bekymrer os mest, er socialdemokratiets løfter om en folkelig debat om energipolitikken. Her kan man se, hvad socialdemokratiet mener med en folkelig debat. Man aner ikke, hvad naturgasnettet kommer til at koste for brugerne. Man ved ikke, hvilke priser forbrugerne skal betale, og man giver dem ingen mulighed for at sige nej til dette projekt.

I første omgang afslog man at gennemføre en folkeafstemning. I anden omgang tilsidesætter man regionale og kommunale planlægninger, der efter miljøloven skulle sendes ud til en høring, som selvfølgelig vil betyde forandringer. Det tilsidesætter man ved at oprette regionale gasselskaber, som allerede har fremlagt finansieringsplaner. Et af de forhold, der kan bevirke, at beregningerne vedrørende naturgasnettet meget hurtigt kan vælte, er, hvis vi kommer ud for en kraftig devaluering.

Derfor er det klart, at fremskridtspartiets forslag og også de konservatives forslag om at eksportere gassen ville være det eneste rigtige, idet vi her får en klar økonomisk fordel og undgår de meget store investeringer i distributionsnettet. Det bliver imødegået af andre, som siger, at der er en god forrentning af naturgasnettet, det er mere samfundsnyttigt, og det styrker forsynings sikkerheden. Argumenterne holder ikke, for man kan altså ikke sammenligne Rundetårn med et torden-skrald. Det er det, man prøver på at gøre ved at tale om en samfundsøkonomisk fornuftig forrentning af naturgasnettet i forhold til en eksport af naturgassen.

Argumenterne vedrørende forsynings sikkerheden stemmer heller ikke. I en almindelig oliekrise som den, vi kender fra 1973, vil

[Maisted]

vi få en oliemængde fordelt efter principper, som Det Internationale Energi Agentur har udstedt, og det vil sige, at vi får en del af den mængde olie, der kommer til Vesten – alt efter, hvor stærk krisen er, en ganske bestemt procentdel. Når naturgassen bliver indført, går det, som ministeren også rigtigt har gjort rede for, fra vort olieforbrug, og det betyder også, at vi vil få det mindre tildelt i en krisesituation.

Skal man derimod tale om forsynings sikkerhed på den anden side af år 2000, så vil det ikke være særlig rimeligt, at man forbruger gassen i løbet af de næste 15–20 år og dermed står i forsyningsmæssige vanskeligheder, når der ikke er mere gas i Nordsøen. Så ville det mest regulære synspunkt være at lade gassen blive i Nordsøen.

Hvis vi udnytter spildvarmen fra kraftvarme- og varmekærker optimalt, trænger vi gasnettet ud i tyndere områder, og den dyre investering i gasnettet bliver endnu dårligere. Der er altså ikke forsyningsmæssige og økonomiske begrundelser for at gennemføre naturgasnettet.

Jeg synes, det er rystende at se, at energiministeren vil lave en beregning, hvor naturgasnettet sammenlignes med den lette fyringsolie. Hvem i alverden siger, at alle forbrugere kunne tænke sig fortsat at benytte sig af let fyringsolie? Vi har jo fast brændsel. Det er altså muligt for den enkelte forbruger at opstille kedler, der kan forbrænde fast brændsel, kul, som er langt billigere. Den mulighed fratager man forbrugerne. Når man laver disse socialistiske varmeplanlægninger, vil man også fortrænge befolkningens muligheder for at anvende vedvarende energikilder. De får altså ingen mulighed for at bruge varmepumper, de får ikke mulighed for at bruge vindmøller, de får ingen mulighed for at kombinere det med elvarme. Det bliver forbudt. De får i den sidste ende for at få en udnyttelse af naturgassen pålagt en tilslutningspligt, det vil sige en ekstra beskatning, som umuliggør en anvendelse af alternative energiformer.

Ud fra næsten et hvilket som helst synspunkt er det altså urimeligt at indføre naturgassen. Vi har tidligere i udvalget fået forskellige rapporter, der belyser fortræffeligheden i naturgasprojektet. Vi har næsten ingen rapporter fået, der viste, hvorfor det skulle være økonomisk uansvarligt. Oplysninger fra

Akademiet for Fremtidsforskning og oplysninger fra B&W-rapporten blev forholdt udvalget, og vi havde siger og skriver én måned til at bearbejde de lovforslag, der ligger til grund for naturgasprojektet. Derfor er der megen rimelighed i, at man begynder forfra og får en chance for at vurdere disse ting. Det er jo århundredets handel, vi taler om. Det kan ikke være rigtigt, at fordi man nu én gang har vedtaget at gennemføre et sådant projekt, så skal det køres igennem, uanset om det er fornuftigt eller ikke fornuftigt.

Med hensyn til den megen debat, der har været om B&W-rapporten, er det afgørende problem, at rapporten har eksisteret, og at den er blevet forholdt folketingets medlemmer. Endnu mere beklageligt er det, at der har været fremsendt et brev fra D.O.N.G.s direktør til B&W, hvor han har sagt, at hvis man ville ytre sig imod naturgasprojektet, så ville D.O.N.G. ikke se med velvilje på andre af B&Ws divisioner i forbindelse med tildelelse af arbejde med naturgasprojektet. Det er metoder, som man skulle tro kun hørte hjemme i Syditalien. Det er mafialignende metoder, som vi bestemt stærkt må tage afstand fra. Vi er glade for, at ministeren nu vil fremlægge rapporten, selv om jeg kan forstå, at det sådan set er spild af tid, fordi ministeren har fået samlet sig et flertal, der vil gennemføre naturgasprojektet, uanset hvad der måtte komme frem ved en efterberegning.

Når ministeren siger, at han over en bred front kan tilbagevise rapporter, der er kommet fra andre sider end fra ministerens egne embedsmænd, skyldes det først og fremmest, at man ikke har haft en rimelig mulighed for at lave efterberegninger, og at man ikke har haft rimelige muligheder for at høre uvildige sagkyndige uden for energiministerens embedsmandskreds. Det er ikke af hensyn til folketingets medlemmer, sådan nogle rapporter skal gennemarbejdes; det er heller ikke for at fremme særlige partiinteresser, at man ønsker, disse rapporter skal bearbejdes og bedømmes af andre end ministerens embedsmænd. Det er selvfølgelig i sidste instans af hensyn til befolkningen og af hensyn til forbrugerne af naturgas. De ved ikke, hvad de går ind til. Tilsyneladende kommer der til at gå lang tid, før de får ren besked om, hvad det kommer til at koste at blive tilsluttet naturgasnettet.

[Maisted]

Vi kan stemme for det konservative dagsordensforslag. Jeg håber, der kan skabes et flertal her i Folketinget, der tager hele denne sag op til en nyvurdering.

Kalnæs (SF):

Når man skal diskutere, om det er rimeligt at gennemføre et gasprojekt i Danmark, er der fire afgørende aspekter at tage hensyn til, synes vi. Det drejer sig om forsyningssikkerheden, ressourceudnyttelsen, den lokale medbestemmelse og økonomien. Selv om de fire sider af naturgasspørgsmålet hænger meget sammen, er det rimeligt at prøve at se lidt på dem hver for sig.

For SF er forsyningssikkerheden en helt afgørende side af naturgasprojektet. Vi er i dag totalt afhængige af vores energiforsyning udefra og dermed af de lande og olieselskaber, som leverer vores energi. Hovedparten af den kommer fra Mellemøsten; det er 75 pct. af vores energiforbrug af olie, og det er først og fremmest Saudi-Arabien, vi får olien fra. Hvis krigen mellem Irak og Iran fortsætter, eller hvis der sker en omvæltning i Saudi-Arabien, som det skete i Iran, kan vores olieforsyning blive afbrudt, og vi har så tilbage kun den del af vores energiforsyning, der er dækket af kul. Men kulmarkedet er også i høj grad ustabil. Alt tyder på, at leverancerne fra Polen, der hidtil har været verdens næststørste kuleksportør, halveres eller forsvinder helt, i hvert fald i en periode, og så har vi som hovedleverandør Sydafrika. Efter vores mening skal importen af kul fra Sydafrika afvikles, og selv om vi ikke får gjort det, vil der før eller siden ske omvæltninger i Sydafrika, som kan standse kuleksporten i kortere eller længere tid.

Vi må derfor konkludere, at ingen af vores energiforsyningskanaler i dag er sikre. Tværtimod er de alle sammen meget sårbare. Vi må derfor lægge helt afgørende vægt på at sikre landet i det mindste en vis grundforsyning med energi uanset omskiftelserne i verden. Med den usikre og uforudsigelige verden, vi lever i, synes vi egentlig, alle må bakte op om sikring af en sådan grundforsyning på en fjerdedel eller halvdelen af vores energiforbrug, og denne sikring må gå forud for de økonomiske overvejelser.

Her spiller en form for naturgasprojekt en helt afgørende rolle. Vi kan regne med, at 10-15 pct. af vores energiforbrug inden læn-

ge kan dækkes af olie fra Nordsøen under forudsætning af, at det sikres, at den kommer i land i Danmark, og at anvendelsen bliver kontrolleret af samfundet. Det ville være totalt uansvarligt, hvis regeringen ikke sikrer, at det sker. Lige så totalt uansvarligt vil det efter vor mening være ikke at sikre, at den danske naturgas bringes i land i Danmark og i vidt omfang anvendes i Danmark. Vi kan diskutere, hvordan den skal anvendes her i landet, men at den i det væsentlige skal bruges her, mener vi ikke kan diskuteres.

Vi må altså konkludere, at naturgassen skal føres i land i Danmark, og at transmissionsledningen over Jylland, Fyn, Sjælland til København må anlægges – og ligeledes forbindelsen til Tyskland. Det skal gå efter planen, sådan som det er forudsat. Dermed har vi sikret forbindelse til Sverige, så vi kan opfylde vore kontrakter både med Sverige og med Tyskland. Med en eller anden form for fordelingsnet har vi også sikret os de 10-15 pct. af vores nuværende energiforbrug fra 1984. Det betyder, at sammen med olien fra Nordsøen har vi sikret 20-30 pct. af vores energiforbrug som en grundforsyning. Vi mener, vi hurtigst muligt må supplere det med vedvarende energi for yderligere 10-15 pct.

Sådan et sikret grundforbrug kan ikke forhindre, at det danske samfund kommer ud i vanskeligheder, hvis der er en alvorlig forsyningskrise, men det kan på den anden side forhindre, at samfundets funktioner bryder totalt sammen, og det mener vi er afgørende. Vi må i dag først og fremmest håbe på, at en tredje oliekrise først kommer efter 1984, når et naturgasprojekt er ført ud i livet og fungerer.

Det, jeg hidtil har sagt, drejer sig om den mere aktuelle forsyningssikkerhed inden for den næste snes år. Imidlertid må det også være væsentligt, at et sådant grundforbrug, som jeg har snakket om, sikres over en længere periode, indtil de vedvarende energikilder kan bidrage med en stor del af vores energiforsyning. Derfor er det vores grundholdning i SF, at udvindingen af olie og gas skal holdes på et sådant niveau, at det grundforbrug sikres i de næste 50-75 år.

Det mener vi ikke kolliderer med den kontraktlige forpligtelse til at aftage 2½ mia m³ naturgas pr. år, men det kræver, at samfundet får kontrol over udvindingshastigheden af både olie og gas, og at eftersøgnings-

[Kalmæs]

aktiviteten sættes betydeligt op. Kontrollen over undergrundens ressourcer må altså flyttes fra DUC til samfundet.

Den ret langsomme, kontrollerede udvindingstakt, som jeg har talt om her, passer godt sammen med de ressourcehensyn, som er det andet hovedaspekt i forbindelse med naturgasprojektet. Det ville kunne volde problemer hurtigt at omstille en fjerdedel eller mere af vores energiforbrug til naturgas, hvorimod de 10–15 pct., som det drejer sig om i forbindelse med dette naturgasprojekt, udmærket kan indpasses i vores energiforsyning over nogle år, uden at det volder stort besvær, og uden at der spildes ressourcer.

Det siger sig selv, at vi skal spare mest muligt på naturgassen. Vi må hellere sælge lidt mere af den til svenskerne, som vi har en foreløbig aftale med, end brænde den af på en uhensigtsmæssig måde. Det betyder selvfølgelig, at vi i høj grad skal investere i at isolere vore bygninger og i energibesparelser i industrielle processer, selv om vi får naturgas, og selv om vi får kraftvarme. Det betyder også, at vi skal udnytte de vedvarende energikilder i videst muligt omfang, og det betyder, at vi skal udnytte den del af overskudsvarmen fra kraftværker og industri, som vi på nogen rimelig måde kan udnytte.

Desværre er det sådan, at elværkerne har bygget en hel del mastodontværker på steder, hvor det er umuligt – eller i hvert fald meget uhensigtsmæssigt – at udnytte overskudsvarmen. Det gælder specielt på Sjælland, selv om der også er nogle af de jyske kraftværker, der er helt fejlplacerede. Kyndbyværket, Stignæsværket og specielt Asnæsværket ved Kalundborg er i den grad fejlplacerede, at det er her, den store fejl er begået i energiforsyningen. Der er nok nogle, der vil påstå, at vi udmærket kan udnytte i hvert fald noget af spildvarmen fra disse værker, men det bliver i så fald med meget lange og dyre og skæmmende transmissionsledninger, som man i vidt omfang vil anlægge oven på jorden, fordi de er for dyre at anlægge, hvis de skal graves ned. Dermed ødelægger de landskab og beslaglægger jord.

Energimæssigt set er det nok endnu værre, at hvis man laver sådan nogle lange transmissionsledninger, vil de blive anlagt som højtemperaturledninger med temperaturer på over 100°, sådan som man vil gøre det i varmeplan Århus og også ved Amagerværk III.

Dermed blokerer man for en senere anvendelse af solvarme i forbindelse med denne fjernvarme, og man spilder endvidere en hel masse energi på værkerne. Vi er enige om, at kraftvarmeudnyttelsen skal udvides kraftigt, til det mest mulige, men det skal ske gennem lavtemperaturanlæg, og det kan lettest gøres ved lokale anlæg og ved mindre anlæg. Varmeplan Århus står desværre næppe til at ændre, men forhåbentlig kan der ændres noget ved Amagerværk III, så det kan opgives og erstattes af mindre udbygninger og moderniseringer på andre værker.

Naturgassen bør i vidt omfang udnyttes af industrien. Det bør indgå i naturgasprojektet, at dette sker. Vi har fra SF straks ved folketingets åbning i oktober fremsat forslag om, at 10 pct. af naturgassen anvendes til fremstilling af metanol til at blande i benzin. Det er muligt, at man skal bruge mere endnu af naturgassen til fremstilling af metanol eller benzin. Det skal selvfølgelig være med anlæg placeret sådan, at overskudsvarmen kan udnyttes fuldt ud. Den industrielle anvendelse af naturgassen har den store fordel, at den ikke varierer med årstiden. Derfor bør den industrielle udnyttelse af naturgassen være af betydeligt omfang.

Ud over det kan naturgassen bruges med god effektivitet i større varmepumper, i forbindelse med fjernvarmeanlæg og i forbindelse med udnyttelse af lavtemperaturspildvand. Den kan også bruges i centrale kraftvarmeværker, eller den kan bruges direkte i husene – også med rimelig effektivitet.

Hermed er vi fremme ved det tredje hovedpunkt i forbindelse med naturgasprojektet, nemlig den lokale medbestemmelse. Det er vores holdning, at udnyttelsen af naturgassen og af kraftvarmen og af de vedvarende energikilder må afhænge af den lokale varmeplanlægning. Regeringen må lade de enkelte kommuner selv fastlægge deres varmforsyning, og regeringen må acceptere, at det tager tid, hvis man vil have befolkningen med i beslutningsprocessen. Vi mener i SF, det er helt afgørende, at befolkningen er med i beslutningerne, og regeringen må eventuelt acceptere forsinkelser i varmeplanlægningen og i naturgasudnyttelsen, hvis det er nødvendigt. Det viser sig også, når man ser på de økonomiske beregninger, der er foretaget, og som energiministeren har fremlagt her i dag, at økonomien i projektet udmærket kan hol-

[Kalnæs]

de, selv om man skal ændre noget og eventuelt bruge noget af naturgassen i kraftværker eller sælge noget mere af den i en overgangsperiode.

Det eneste, regeringen må kræve, er, at der føres naturgas frem til varmecentraler og til kraftværker, således at naturgassen i givet fald kan anvendes dér. Selv om varmeplanlægningen skulle blive noget forsinket nogle steder, behøver hovedtransmissionsledningen ikke at blive forsinket af den grund, og denne del af projektet mener vi bør gennemføres efter planen. Vi mener altså, det er rimeligt, at vi eventuelt sælger noget overskydende gas i opbygningsperioden til Sverige eller til Tyskland; hellere det end at tromle en varmeplanlægning igennem.

Det fjerde og sidste punkt, vi synes er væsentligt, er økonomien. Det er selvfølgelig rimeligt at få en redegørelse for økonomien i projektet på grundlag af de erfaringer, som allerede er gjort, og det skal selvfølgelig være en redegørelse, hvor der tages hensyn til både prisstigninger på olie og på gas og også på anlægsomkostningerne. Vi har fået en sådan redegørelse fra energiministeren i dag. Vores holdning har hidtil været, at vi ikke kunne forestille os, at økonomien kunne vælte projektet, og den holdning er vi blevet bekræftet i af energiministerens oplysninger i dag.

Vi mener, at de store fordele, der er med hensyn til forsyningsikkerhed og miljøforbedringer ved at anvende naturgassen, ville gøre det rimeligt at anvende naturgassen her i Danmark, selv om økonomien kunne være lidt anstrengt. Vi mener, det er rimeligt også fremover at foretage løbende vurderinger af de økonomiske virkninger. Der er næppe nogen, der kan være modstander af, at man prøver at føre en nøje kontrol med, hvordan økonomien udvikler sig.

I øvrigt er det jo sådan, at størstedelen af vores energiressourcer i Nordsøen netop er naturgas, og det forekommer os, at det ville være helt urimeligt, om vi ikke selv prøvede at udnytte den på bedst mulig måde. Størstedelen af de norske energiressourcer er også naturgas, og jeg er ikke i tvivl om, at naturgas bliver en meget vigtig del af energiforsyningen i Nordvesteuropa i meget lang tid fremover. Derfor vil et naturgasnet i Danmark også kunne udnyttes i langt længere tid end de 25 år, som den nuværende naturgas-

kontrakt løber over. Denne side af sagen må man også tage hensyn til, når man ser på den økonomiske side af projektet.

Lone Dybkjær (RV):

I anledning af dagens forespørgselsdebat synes jeg nok det kan være nødvendigt, at man meget klart fastholder baggrunden for gennemførelsen af lovgivningen om naturgassen. Den helt afgørende baggrund var jo, at man ville øge forsyningsikkerheden, sådan som også flere ordførere har været inde på. De to afgørende momenter i det er, at naturgassen i denne sammenhæng er en dansk energikilde – det er vel i dag den eneste regulære måde, man kan skaffe sig forsyningsikkerhed på – og at naturgassen navnlig bruges i forbindelse med en oliefortrængning. Det er, som om det ind imellem i hvert fald har fortonet sig i den debat, der har været forud for i dag.

Der var naturligvis også en række andre betragtninger, som indgik i debatten, nemlig at der var mulighed for dansk arbejde, og at der var tale om en meget miljøvenlig energikilde, ligesom der blev anført nogle økonomiske betragtninger. Det er klart, at det ville kræve meget store investeringer fra det danske samfunds side.

Det, man kan spørge sig selv om i dag, er, om der virkelig er sket afgørende ændringer i denne overordnede baggrund eller ændringer i nogle af de oplysninger, der er kommet frem i øvrigt. Dertil må man sige nej.

Forsyningsikkerheden og behovet for at skaffe sig sikre energikilder er mindst lige så aktuelle, som de var for 1½ år siden, hvis ikke mere. Det fremgår også af energiministerens redegørelse, hvor der er nævnt kullene fra Polen og kullene fra Australien, som jo er meget usikre. Man kan føje til, at den sidste usikkerhed, der er skabt omkring olien fra Mellemøsten, har øget tvivlen om, hvor sikker olieforsyningen er fra Mellemøsten. Derfor er det efter det radikale venstres opfattelse rigtigt, at man ilandfører naturgassen.

Det er klart, at man kunne overveje, om man kunne skabe sig en bedre forrentning ved at sælge gassen til andre lande. Der er ikke tvivl om, at det kunne man, men så sælger man altså også forsyningsikkerheden, som i virkeligheden var den eneste grund til, at man valgte at bygge naturgasnettet op.

[Lone Dybkjær]

I denne sammenhæng synes jeg nok det kan være nødvendigt, at vi diskuterer, hvordan vi på en eller anden måde får overbevist befolkningen om, hvor alvorlig vores energisituation i virkeligheden er. Man kan overveje, om man skal satsе i endnu højere grad, end vi har gjort det, på oplysningskampagner, sådan at befolkningen har den rigtige forståelse for de indgreb, der foretages på dette område.

Der er i øvrigt heller ikke ud over forsyningsikkerheden fremkommet nye oplysninger. I virkeligheden drejer det sig mere om, om vi skal fastholde allerede truffne beslutninger. Det skal vi naturligvis ikke gøre for enhver pris, men hvis vi ikke skal gøre det, må det kræve, at der er kommet andre forudsætninger end hidtil. Det overordnede forsyningsmæssige hensyn har, som jeg har sagt, ikke ændret sig – det er i hvert fald ikke blevet mindre aktuelt, end det var i 1979 – og der er heller ikke fremkommet nye oplysninger, f. eks. om økonomien, som gør naturgasprojektet mere diskutabelt. Tværtimod kan man vel sige, at naturgasprojektet i dag formentlig forrenter sig bedre, end det gjorde dengang. Det er klart, at landet er i en alvorlig økonomisk situation, men det var det også i 1979, og egentlig er der vel ikke den store ændring her. Vi har i de sidste mange år været økonomisk meget hårdt trængt.

Der er altså for det radikale venstre at se ikke sket nogen ændringer, som kan få os til at fravige selve princippet om, at vi skal udnytte naturgassen som sådan. Men det er ikke nødvendigvis ensbetydende med, at der vil være tale om den bedst mulige udnyttelse, sådan som det er planlagt i dag. Her er det nødvendigt både at vurdere naturgasprojektet isoleret og at vurdere det som led i det samlede energisystem. Her mener det radikale venstre, der kan være grund til om ikke en revurdering så i hvert fald en løbende vurdering – hvad man i øvrigt altid bør foretage ved så store og nye projekter som dem, der her er tale om – og i sammenhæng hermed er der naturligvis også mulighed for, at der skal foretages justeringer.

Når det drejer sig om selve udnyttelsen af naturgassen, er det vigtigt – og det er måske et af de mest overordnede mål – at der ikke kommer, hvad man kunne kalde underlødige anvendelser af naturgassen. Naturgassen må med andre ord ikke presse sig ind på områ-

der, hvor andre energikilder bedre kunne anvendes. Vi må huske på, at vi bruger naturgassen én gang for alle. Naturgassen bør således naturligvis ikke fortrænge spildvarmen, hvis den i øvrigt er der og kan anvendes forsvarligt.

Vi må nok erkende, at der med det nuværende projekt er problemer med mængden og måske også med det forhold, at der skal aftages den samme mængde gennem hele året. Vi må sikre os, hvor vi overhovedet kan, at vi får den bedst mulige udnyttelse, f. eks. til industrielle formål. Vi må også nøje undersøge metanolmuligheden, som vi allerede har diskuteret her i folketinget, men måske også nye kombinationer mellem f. eks. el og naturgas. Jeg kan her referere til den artikel, der i dag er i Berlingske Tidende af lederen af fremtidsforskningsinstituttet, som peger på denne kombination. Jeg er ikke i stand til her at vurdere den, men jeg synes, det er nødvendigt, at vi får nogle oplysninger om denne mulighed i energiudvalget.

Det er klart, at en anden mulighed er, at man sælger gassen til andre lande, men så bortfalder i hvert fald det overordnede energiforsyningsmæssige mål, der som sagt var grundlaget for hele naturgasprojektets gennemførelse i sin tid. Jeg vil ikke sige, at man ikke skal gennemføre det, der allerede er vedtaget i folketinget, men man kunne godt spørge sig selv om i denne genforhandlings-tid, om man overhovedet har været inde på, om der kunne være tale om at aftage andre mængder. I sammenhæng med det kunne man eventuelt se på mulighederne for at opbevare gassen, altså om man overhovedet kan tale om, at det er økonomisk forsvarligt eller teknisk muligt, at der sker en reinjicering af den gas, man eventuelt ikke kan aftage. Nogle steder kan det ikke lade sig gøre. Jeg synes, det ville være nyttigt, hvis man kunne få en vurdering af, om der var muligheder for det.

Det andet spørgsmål, jeg var inde på, var den mere overordnede tilrettelæggelse af energiforsyningsssystemet og naturgassen i sammenhæng hermed. Her har navnlig spildvarmeproblemet været inde i billedet. Det fremgår klart af energiministerens redegørelse, at man har en lang række kraftværker, hvor det faktisk ikke er muligt at udnytte spildvarmen. Det kan ikke være tanken at

[Lone Dybkjær]

lave kraftværker, blot for at man kan udnytte spildvarmen, hvis ikke der er et elbehov.

Man bliver nødt til at fremhæve dilemmaet mellem de decentrale kraftværker og de energikilder, der er mulige her, og så de store kraftværker og de energiforsyningsmuligheder, der er her. Her tænker jeg navnlig på spørgsmålet om kul, som det i hvert fald i øjeblikket ikke er økonomisk forsvarligt at anvende i decentrale kraftvarmeværker, hvis man også skal sikre et ordentligt miljø. Kul kan faktisk kun anvendes i de store kraftværker. Her er helt klart et dilemma, som man løbende bliver nødt til at tage hensyn til.

Endelig synes jeg godt, man i højere grad, end man gør, kunne overveje, om der var nogle utraditionelle spildvarmeudnyttelsesmuligheder. Vi er i gang med gartnerierne, men det kan da godt være, at det er udtryk for en for traditionel tankegang, og at der måske kunne være andre ting, der kunne komme ind i billedet. Afgørende for os er her, at der sker en løbende vurdering, sådan at vi ikke, før det er helt nødvendigt, får fastlåst systemet, men sikrer, så længe det er muligt, en fleksibilitet. Det er klart, at på et eller andet tidspunkt må der træffes nogle beslutninger, og så må man gennemføre dem, men det er vigtigt, at man så længe som muligt får så stor fleksibilitet ind, som man overhovedet kan.

Det var lidt mere overordnede betragtninger. Jeg skal nævne nogle enkelte punkter til sidst. Jeg vil egentlig godt hæfte mig lidt ved regionalselskaberne, som i øjeblikket har kørt frem med – i hvert fald et af dem – at projektet bliver meget dyrere, end man havde forudset. Det skyldes formentlig, at projekterne bliver lagt mere ambitiøst op, end man havde forestillet sig. Der er ikke nogen umiddelbar sammenhæng mellem de erfaringer, man har fra det centrale led, nemlig D.O.N.G., og så de erfaringer, man har fra regionalselskaberne. D.O.N.G.s erfaring er jo, at priserne holder i forhold til, hvad man havde forudsat, hvor regionalselskaberne altså kommer højere op.

Jeg synes nok, man bør overveje, om det har været hensigtsmæssigt at lave disse regionalselskaber, sådan at man får en treleddet struktur, og jeg vil egentlig godt spørge, om man kunne forestille sig, at man ændrede på strukturen. Sådan som udviklingen tegner sig i øjeblikket, arbejder regionalselskaberne jo

individuel – for nu at udtrykke det lidt positivt – og det kan godt føre til, at der er forskellige standarder og normkrav. Hvis det er tilfældet, kan man godt spørge sig selv om, hvor stor fordelen kan være for dansk industri. Under alle omstændigheder kan man have en kraftig mistanke om, at det ikke nødvendigvis fører til et for brugerne godt resultat, at man har den form for konkurrence.

Med hensyn til varmeplanlægningen synes jeg, det overordnede mål må være, at man undgår tvang, så dér er jeg sådan set på linje med SFs ordfører, der siger, at det må være vigtigt med den lokale medbestemmelse. Man skal naturligvis ikke løbe fra projektet. Det er klart, at der kan komme et vist pres i retning af at presse naturgassen frem for overhovedet at gøre systemet rentabelt, men jeg synes, det er vigtigt, at man udviser meget stor smidighed i det spørgsmål. Med det mener jeg både med hensyn til forhandlinger og med hensyn til, at borgerne individuelt får mulighed for i så høj grad som muligt at anvende vedvarende energikilder og den slags. Hidtil er det måske nok lidt bastante minimumsrater, man har angivet. Spørgsmålet er, om vi totalt set står os ved at være så bastante i vores udformning eller vi egentlig ikke godt – også i lyset af de erfaringer, vi har indvundet – kunne udvise en højere grad af smidighed.

I sammenhæng hermed vil jeg godt nævne prisproblemet. Det er klart, det rammer borgerne både individuelt og som samfundsborgere i det hele taget. Jeg tror, vi på et eller andet tidspunkt – om end ikke ved denne debat – bliver nødt til at tage fat på spørgsmålet om prisfastsættelse for vores kollektive energiforsyning, altså for vores ledningsførte energi. Det radikale venstre har tidligere været inde på, om man skulle danne et selskab for ledningsført energi. Det er egentlig ikke det, jeg specielt vil fremdrage her, men det er mere spørgsmålet om, hvordan vi sikrer os, at vi ikke er alt for uretfærdige over for borgerne, når vi faktisk påtvinger dem den ene eller anden opvarmningsform. Det er ikke, fordi man ikke har gjort det før, men her bliver alligevel tale om mere massive pålæg, end man tidligere har været ude for.

Det er nemt at mobilisere en eller anden stemning, f. eks. imod naturgasnettet, når borgerne er så usikre over for, hvad det ko-

[Lone Dybkjær]

ster. Jeg har en fornemmelse af, at betragtningerne i energiministerens redegørelse på dette punkt måske er en anelse for optimistiske. Det koster nok borgerne mere end de 5.000 kr. eller 10.000 kr., som ministeren nævner, og under alle omstændigheder vil man få et hav af eksempler, hvor det drejer sig om beløb i en helt anden størrelsesorden. Det synes jeg egentlig man bør tage hensyn til, når man diskuterer disse ting.

Jeg synes, det er vigtigt, at vi får diskuteret og dokumenteret og eventuelt aflivet noget af det, der svirrer rundt i luften. Derfor synes vi, det er vigtigt, at man får kommenteret B&W-rapporten, der jo nu foreligger i en officiel form. Hvad enten det er den ene eller den anden, der vil udsende den, synes jeg altså ikke, man kan affærdige hele det spørgsmål med at sige, at det vil vi ikke have med at gøre. Jeg tror, vi er nødt til at gå meget aktivt ind i debatten, og at regeringen bør gå meget aktivt ind i debatten og kommentere samtlige de påstande, der kommer frem, sådan at vi er klar over, hvad der er sandt og ikke sandt i hele denne diskussion.

Jeg skal ikke kommentere dagsordensforslaget på nuværende tidspunkt, men vi kan altså ikke stemme for de konservatives dagsordensforslag.

Erhard Jakobsen (CD):

Jeg føler trang til at begynde med et hertesuk. Det er lidt på linje med det, som hr. Arne Christiansen var inde på. Hvor er det dog ærgerligt, at der er spildt så megen tid siden 1970 med ikke at gøre noget ved atomkraften! Vi kunne have sparet os mange ting, hvis man havde handlet lidt hurtigt på det område.

Jeg vil bare ikke som hr. Arne Christiansen ensidigt vende kritikken imod socialdemokratiet. Jeg bliver nødt til at inddrage alle, der har været med i en regering siden 1973. Man har intet gjort ved den sag. Man har i partierne ikke haft enighed, og resultatet er, at man har søgt at udskyde sagen for at blive fri for at tage stilling. Det seneste påfund er dette med at lægge det ud til folkeafstemning. I et land, hvor man har en grundlov, der siger, at medlemmerne af dette ting ikke er forpligtet ved nogen forskrift af vælgerne, men alene er bundet af deres overbevisning, er det godt at lade et af de vigtigste og mest

indviklede spørgsmål gå ud til folk for at få en forskrift, så man har en undskyldning for ikke at tage stilling selv. Det er en udmærket idé, og det skal nok gøre, at vi ingen atomkraft får i denne dronnings regeringstid. Det er beklageligt.

Det er meget naturligt, at folk er lidt skræmte over for gas, over for naturgassen og over for andre former for gas, for ulykernes antal er egentlig stort. De tal, man så fra Holland, er egentlig forfærdende, hvis man sammenligner med de tal, man ikke har fra atomkraft, fordi der ikke har været nogen ulykker. Men medens man hysterisk kaster sig over den mindste lille udluftning et eller andet sted ved et atomkraftværk, tager man altså i og for sig ganske roligt – også de officielle myndigheder – på det og siger: nå ja, det var vist et par hundrede mennesker, der er omkommet som følge af ulykker ved det og det.

Jeg synes rigtignok også, socialdemokratiets ordfører slap lidt for let om ved uheldet forleden dag, som – all right – ikke medførte tab af menneskeliv, men som sandelig var meget, meget ubehageligt for forbrugerne, for en stor del. Alt dette må ikke tages som udtryk for, at jeg ikke vil gå varmt ind for, at vi skal have naturgassen – det skal vi – men blot som et lille bevis på, hvor nemt det er at rejse hysteri på visse områder, og hvor parat man er til at afvise de samme vanskeligheder og de samme betænkeligheder, når det gælder ens kæledægger på andre områder.

Jeg skal så lige have fastslået, at centrumdemokraterne – og det gælder også andre forligspartier – naturligvis ingen pligt har til at støtte regeringen i denne sag, fordi vi er med i et økonomisk forlig angående 1980–81. Men derimod føler centrumdemokraterne en pligt til at stå fast ved de ting, som et næsten enigt folketing vedtog for få måneder siden, også selv om regeringen måtte have vildført folketinget dengang, hvad jeg ikke mener den har. Jeg mener, man skyder langt over målet i det hele taget med al denne megen kritik af regeringen. Hvornår vil de, der bruger så megen tid til det, opdage, at det behøver de slet ikke, for regeringen sørger for selv at fremkalde spontan kritik af regeringen ved ikke særlig kloge ting, som nogle ministre siger i ny og næ? Og her tænker jeg såmænd ikke specielt på ministeren i dag, for han har ikke engang rekorden. Men altså: hvorfor

[Erhard Jakobsen]

spilde tiden med kritik af, hvad regeringen har gjort? Selv om regeringen havde vildført folketinget, er det én sag, men det fritager os ikke for de forpligtelser, vi derefter har påtaget os over for Sverige og er ved at påtage os over for Tyskland, og det, vi har sat i gang i Jylland med kontrakter osv. Det kan vi da ikke rende fra, når vi er gået ind på det, uanset hvor meget regeringen måtte have vildført os. Derfor er der for mig slet ingen diskussion om, at det, der er i gang i Jylland – ledningen over til Dragør – det må stå fast, det skal udnyttes bedst muligt. Så langt mener jeg ikke der kan være nogen tvivl, så langt har alle vi, der har stemt i sin tid, forpligtelsen.

Hvad angår disse ting med B&W-rapporten osv., har det kun historisk interesse, om regeringen igen en gang har dummet sig. Jeg kan altså ikke forstå, at det i alting næsten er bedst, hvis befolkningen og folketingets medlemmer ikke får nogen orientering. Hvad er det for en gammeldags opfattelse og så oven i købet hos et parti, der ustandselig slår om sig med sin kærlighed til græsrodsbevægelser af enhver art? Hvornår kan man dog lære, at jo før de folk, der skal tage ansvaret, får besked, desto mere kan man regne med, at de folk vil tage et medansvar? Her tænker jeg ikke på befolkningen, men her tænker jeg på folketingets medlemmer og ikke mindst medlemmerne i det udvalg, som jo så direkte er inddraget i det hele.

Jeg kan kun sige, at jeg i modsætning til det, som socialdemokratiets ordfører sagde, mener, at fru Annelise Gotfredsen i allerhøjeste grad fortjener anerkendelse for det store arbejde, hun har lagt i dette her, og for, at hun bringer det frem i folketinget. Jeg mener, det er på høje tid, vi får denne midtvejsdebat; det mener jeg i allerhøjeste grad der er grund til. Det betyder ikke, at vi kan stemme for dagsordenen, for det kan vi ikke. Vi kan slet ikke stemme for nogen dagsorden, for vi mener, det er en uskik med disse ustandselige dagsordener i forbindelse med ethvert vigtigt problem. Men fru Annelise Gotfredsen skal i hvert fald ikke have utak for alt det, hun har talt og skrevet rundt omkring, hvorved hun har henledt mange menneskers opmærksomhed på ting, som det nok var værd at drofte igennem én gang til.

Nu kommer det, der for mig er afgørende, det spørgsmål, jeg vil stille ministeren: hvordan ligger tidsproblemet? Er der overhovedet noget tidsproblem?

Altså, vi vedstår det, vi har forpligtet os til, og de ledninger, man er i gang med, må køre videre.

Hvad angår tilslutningsproblemet, har jeg haft lejlighed til både at høre og læse ministerens tale, men i bilaget står der, at projektet ikke synes at nødvendiggøre en udbredt anvendelse af bestemmelserne om tilslutningspligt i varmforsyningsloven. Det læste jeg allerede i avisen, og det synes jeg er en meget vigtig ting, som jeg vil bede ministeren i anden omgang uddybe noget mere end de bemærkninger, ministeren gjorde i første omgang.

For betyder det ikke, at vi kan sige til en masse utilfredse folk på Fyn, i Helsingør, Hillerød og rundt omkring: tag det nu bare roligt, for det vigtigste for os er at få den ledning igennem over til Dragør, sådan at vi kan få opfyldt vores forpligtelser over for Sverige? Men det siger ikke noget om, i hvilket omfang vi skal arbejde på at få en masse mennesker til at tilslutte sig og dér eventuelt anvende tvang, og i hvilket omfang vi eventuelt kan bruge naturgassen, som vi heldigvis har fået købt øjensynlig fordelagtigt, eller om vi kan bruge den til andre formål, f. eks. sælge noget mere til svenskerne, som en af talerne var inde på, eller sælge noget mere til Tyskland i en overgangsperiode, som man også har været inde på.

Så er der også det, som firmaet Vølund var så venlig at gøre os opmærksom på – jeg tænker ikke på Vølunds samlede plan, for det er jo ikke sådan for private erhvervs virksomheder at sidde og lave planer for Danmark, selv om vi skal være glade for, at nogen gider gøre det – men Vølunds folk er inde på den tanke, at det måske var en idé, at vi ikke brugte al gassen – jeg tror, der er tale om $\frac{2}{3}$ til husholdning og $\frac{1}{3}$ til industri – men at man byttede lidt om på det. Jeg tænker f. eks. på de 9 eller 10 pct. af vores olie, der omdannes til benzin og bruges til biler, til transport. Det var måske en idé for alvor at sætte ind på at undersøge, om man kunne bruge et produkt fra naturgassen til biler. Det siger Vølunds folk jo at man kan: et lille ekstra aggregat på en bil er nok til, at man

[Erhard Jakobsen]

kan bruge et stof, som man uden videre kan udvinde af naturgas.

Dernæst er der den mere udviklede proces, at man kan lave benzin, men jeg har forstået, at vanskeligheden dér indtil nu har været, at man får så meget andet end benzin ud af det, og at det så bliver for urentabelt.

All right, jeg er cand. polit. og ikke cand. polyt., og selv om det lyder ens, er det to forskellige ting, så jeg skal ikke blande mig i det. Men jeg vil i hvert fald meget gerne høre noget om det, og det var derfor, jeg stillede mit spørgsmål til ministeren om tidsproblemet.

Nu, hvor vi har sikret, at det, vi har forpligtet os til, kører videre, kan vi så ikke – og det forstår jeg også er et konservativt ønske – give os tid til at undersøge, hvilke mange, mange andre muligheder der er for en anvendelse af naturgassen, og dermed imødekomme noget af al den i og for sig velvillige kritik, der er kommet frem fra mange sider, hvor folk ikke ligefrem vil vælte regeringen og alt det dér pjat, men bare siger, at man dog skulle undersøge det og det?

Jeg vil bare gerne have ministeren til at sige: selvfølgelig, hr. Erhard Jakobsen – som man jo skal sige – det har vi tid til, og det vil vi også gøre, for det er faktisk det, det drejer sig om. Jeg tror, hele kritikken skyldes, at folk har indtryk af, at der er nogen, der med et kissejav skal hen over alt det dér og bare få det til at køre videre med den tilslutning, som man oprindeligt har talt om, og som har vakt en vældig modstand og sikkert nok ikke en rimelig modstand alle steder. Men så lad da netop det sydjyske projekt først få tid til at vise, at det er en vældig fordel, hvad jeg gerne vil tro det er; jeg har ingen grund til at tro, det ikke er det. Lad dog det få tid, alt imens vi får det nærmere undersøgt!

Jeg er enig med dem, der har sagt – jeg tror, det var både SF og fru Lone Dybkjær, der sagde det –: behandl nu kommunerne ordentligt! Kommunerne har selv gjort sig stor, stor umage både med kraftværker, med elektricitet og meget, meget andet. Det er jo dem, der i mange år har stået for disse vigtige ting, herunder også med kul.

Dernæst en lille bemærkning om kul. Jeg føler ingen trang til at forsvare Sydafrikas kulhandel med Danmark. Men jeg håber sandelig, regeringen vil gøre det lige så godt, som den har gjort hidtil. Jeg håber, regerin-

gen vil sørge for, at disse små ideologisk tænkende personer, som ustandselig skal drage det ind i billedet, i hvert fald ikke får nogen indflydelse på elværkernes dispositioner, men at man sikrer sig, at elværkerne stadig væk køber hovedparten af deres kul i et land som Sydafrika, der kan garantere os kul til rimelige priser, og så blander alle mulige problemer uden om det. For det er altså Danmarks sikkerhed, det drejer sig om. Det er ikke alverdens andre landes sikkerhed, vi i dette ting skal tage os af.

Jeg håber, at man ud over at tage hensyn til Sydafrika for vores egen skyld også vil tage hensyn til kommunerne, for kommunerne har gjort en stor indsats på dette område, og det vil ikke være rimeligt, om vi slår vigtige lokale planer i stykker – planer, som man har haft gennem mange, mange år, og som man nu er ved at realisere – fordi vi skal have noget igennem, som vi synes kunne være rart.

Med disse bemærkninger skal jeg sige, at centrum-demokraterne ikke vil være med til nogen dagsorden. Vi mener altså heller ikke, at der i dette tilfælde er grund til at løbe nogen storm mod regeringen. Vi overlader ganske til enkelte ministre at sørge for den modstand og den kritik, der udefra skal rejses mod regeringen; det skal de nok sørge for. Vi håber heller ikke, at denne debat og de bestræbelser, vi nu skal ind på, skal fyldes med en hel masse vind- og vandmøllesnak o. lign. Her er nogle realiteter, der er til at tage og føle på i modsætning til sol, vind og vand og alle disse forskellige ting. Jeg skal bare erindre om, at vi nødig skulle have historien gentaget.

Der var engang en mand, der fik verdenshistorisk berømmelse i litteraturen på en kamp imod vejrmøller. Nu skal vi vel ikke have en tilsvarende 500 års periode med en helt, der indlægger sig berømmelse ved at kæmpe for vejrmøller.

Waldorff (VS):

Jeg kan aldrig lade være at blive lidt imponeret over hr. Erhard Jakobsens talestrøm, altså at der, til trods for at han aldrig på forhånd ved, hvad det er, han skal op at tale om, alligevel kan komme så meget ud af det. Jeg spekulerede i dette tilfælde i lang tid på, hvornår bilerne kom, og de kom altså på det

[Waldorff]

tidspunkt, hvor hr. Erhard Jakobsen stillede nogle spørgsmål, som han kunne have fået svar på, hvis han havde deltaget i debatten for et par uger siden om SFs forslag om ætanolproduktion. Men dér, hvor bilerne manglede, var dengang vi var i gang med alle de ulykker, som er forbundet med energiområdet. Jeg fandt det bemærkelsesværdigt, men selvfølgelig ikke overraskende, at hr. Erhard Jakobsen ikke nævnte ulykkerne i forbindelse med den bilkørsel, som jo er hr. Erhard Jakobsens kæphest. Men vi kom altså tilbage til brændstofforsyningen til de samme køretøjer.

Ellers startede fru Annelise Gotfredsen jo denne debat patetisk med at spørge: hvem skal f. eks. betale forbrugernes tvangsmæssige omstilling til naturgas? Det er selvfølgelig topmålt hykleri, når de konservative interesserer sig for, hvad forbrugerne skal betale. De konservative har aldrig nogen sinde interesseret sig for dette spørgsmål, når det drejede sig om elværkernes bulldozertaktik over for f. eks. gasbrugerne i Århus, og i det hele taget har disse ting aldrig bekymret de konservative, når det bare var elværkernes interesse, man skulle promovere.

De konservative lægger op til nogle konklusioner, som vi er afgørende uenige om, og som jeg vil argumentere noget mere om senere. Men jeg kan med det samme sige, at den dagsorden, som er konsekvensen af den konservative holdning, kan vi selvfølgelig ikke stemme for.

I øvrigt vil jeg starte med et citat fra energiministerens svar, hvor han siger:

»De gentagne forsøg på at rejse tvivl om gasprojektets gennemførlighed vil kunne mindske muligheden for, at D.O.N.G. og de regionale selskaber kan gennemføre projektet efter den fornødne tidsplan, sådan at D.O.N.G. kan opfylde sine kontraktlige forpligtelser over for DUC med henblik på at bidrage til sikring af den danske forsynings-sikkerhed.«

Jeg spekulerer på, om det nogen sinde går op for socialdemokratiet, at den bedste metode, hvis man vil have nogle politiske synspunkter igennem, ikke er at forsøge at holde en debat nede, at forsøge på med henvisning til tekniske forhold at undgå at få diskuteret ting, som der rent faktisk er tvivl om, og som der også i socialdemokratiet er tvivl om. Jeg opfatter dette her som en af de sædvanlige

bureaukratiske manøvrer, hvor man ligesom prøver at nedtone kritikken.

Specielt synes jeg, det er for dårligt, at man gør det, når det sker med henvisning til en kontraktlig forpligtelse over for DUC, eftersom netop den kontraktlige forpligtelse over for DUC er en af de ting, som grundlæggende er blevet kritiseret i forbindelse med gasprojektet.

Jeg synes også, at den socialdemokratiske ordfører kom for let om ved B&W-rapporten, som jeg gerne vil bruge en lille smule tid på.

Det regnestykke, som er stillet op i B&W-rapporten, består i, at man sammenholder gasforbruget til verdensmarkedspris med værdien af den brændsel, som med naturgasprojektet vil blive erstattet af gassen. Det giver et betydeligt underskud, som så oven i købet skal dække den samlede investering i naturgasnettet. Det er på den måde, man får regnet sig frem til et underskud på op imod 29 mia kr. i faste priser frem til år 2000.

Jeg mener ikke, at man har noget belæg for at anfægte det tekniske i den beregning, og jeg mener heller ikke, der er nogen, der har gjort det, men der har været en række antydninger bl. a. fra energiministeren om, at det var gale forudsætninger, man brugte. Men det mener jeg faktisk ikke er rigtigt. Jeg mener, man kan kritisere regnestykket på en anden led, men at påstå, at det ikke er teknisk forsvarligt f. eks. med hensyn til, hvor store investeringer forbrugerne får, mener jeg ikke er korrekt, for det er så små forskydninger i forhold til det samlede regnestykke, at det ikke er rigtig relevant. I stedet burde man med åbenhed og ikke lukkethed fra regeringens side være gået ind i de problemer, som en sådan beregning faktisk peger på.

Jeg mener, der er et problem, som man må tage alvorligt, nemlig om gassen faktisk bliver brugt efter sin værdi i det danske naturgasprojekt. For når gassen har en så høj verdensmarkedspris, hænger det selvfølgelig sammen med, at det er et ædelt energiråstof, som fortjener at blive brugt bedre end til afbrænding i parcelhusejernes gasfyr. Jeg mener, at man mere åbent må diskutere, om det faktisk er korrekt, at gassen i vid udstrækning vil komme til at konkurrere med overskudsvarmen fra elværkerne og fra affaldsforbrænding. Er det korrekt, at gassen vil

[Waldorff]

presse den vedvarende energi ud? Hvor meget relevans er der i den beregning, som siger, at gas af høj kvalitet vil komme til at erstatte fyringsolie af forholdsvis ringe kvalitet? De spørgsmål burde man have taget alvorligt. Det er ud fra den måde at stille regnestykket op på: gassen til verdensmarkedspris og værdien af de brændstoffer, der erstattes, at man med den Gotfredsenske logik kommer frem til, at det eneste fornuftige er, at man sælger gassen til udlandet for en høj pris og i stedet importerer de mere tarvelige brændstoffer, som kunne dække varmforsyningen.

Jeg vil gerne illustrere, hvad det er for en logik, der ligger i B&W-rapporten, og det er med respekt for de beregninger, der faktisk er udført, og som sikkert er rigtige. Eftersom der er tale om et regnestykke, hvor man altså på den ene side viser underskuddet i gasnettet og på den anden side overskuddet ved salg af gassen til udlandet til verdensmarkedspris, når man faktisk frem til – og det er det sjove ved dette her – at jo billigere den danske befolkning får gassen, dvs. jo stærkere energibevægelsens og fagbevægelsens pres på socialdemokratiet og regeringen er for at få genforhandlet koncessionen eller få eksproprieret og nationaliseret gassen, altså jo billigere man kan få gassen fra Nordøen, og jo dyrere energien bliver på verdensmarkedet, dvs. jo mere vildt energipriserne galoperer opad på verdensmarkedet, jo større bliver den danske befolknings underskud. Det er den sindssyge logik i den måde at opstille det på, som fru Annelise Gotfredsen fuldstændig har overtaget. Altså jo fattigere de bliver i udlandet på grund af de høje energipriser, og jo bedre stillede vi bliver med energipriserne her i landet, jo dårligere får vi det i virkeligheden ifølge den konservative logik, som bygger på den logik, der er brugt i B&W-rapportens beregninger. Men det er faktisk logisk nok, og det er et udtryk for, at sådan virker de kapitalistiske markedsmekanismer faktisk på verdensplan.

Det kan man så vælge at forholde sig til, og det har de konservative forholdt sig til. Vi accepterer bare ikke den form for logik, bl. a. fordi det for de danske lønarbejdere, som skal aftage varmen, faktisk føles virkelig behageligt, at Danmark som sådan bliver fattigere efter det konservative regnestykke og B&W-rapportens regnestykke. Vi accepterer

ikke den pris, som verdensmarkedet sætter. Vi vil have en politisk pris – og vi erkender, det er en politisk pris – som energipolitisk og økonomisk gavner lønarbejderne.

En anden ting, man kan sige om den Gotfredsenske model, som altså bygger på logikken i B&W-rapporten, er, at man i sit udgangspunkt accepterer A. P. Møllers eneretsbevilling, sådan som den er, og sådan som den har lagt en tvang ind i det danske naturgasprojekt, hvilket bl. a. har den konsekvens, at det er lagt ud til forskellige interessegrupper: elværkerne, D.O.N.G., kommunerne osv., at fægte sig frem til, hvem der nu skal have hvilken bid af markedet. Vi accepterer ikke den forudsætning, at eneretsbevillingen skal være styrende for gasprojektet. Vi mener tværtimod, at dette er en udmærket lejlighed til at prøve at gøre op med de mangler ved gasprojektet, som er en følge af den koncession, som man sidder og forhandler om i øjeblikket.

Det, der sker med koncessionen, som den er, er, at danske forbrugere bliver tvunget til at betale en højere pris for gassen, end man under en ekspropriation eller ændrede koncessionbetingelser ville blive tvunget til at betale.

Den anden ting er, at den aftageprofil, som regeringen har forpligtet sig til, og som er klart udformet med henblik på, at DUC skal have den størst mulige forrentning, betyder, at man kommer til at indføre de tvangsmæssige foranstaltninger, som folk har snakket så meget om, i en eller anden udstrækning; det behøver ikke direkte at være i form af en tilslutningspligt. Men hvis et område skal forsynes med gas, og hvis man ser, at mange mennesker i det område gerne vil installere vedvarende energi, så bliver regeringen for at sikre rentabiliteten i gasprojektet nødt til at imødegå folks forsøg på at erstatte gas med vedvarende energi og på at nedbringe forbruget af gas. Det bliver regeringen nødt til at modarbejde ved at lægge en meget høj fast afgift på gassen og en forholdsvis lille løbende forbrugsafgift på gassen. Det er man simpelt hen nødt til for at fastholde rentabiliteten i projektet, og det betyder, at man, med den tvang man er under, fordi man accepterer A. P. Møller-koncessionen, i virkeligheden kommer til at tvinge den vedvarende energi videre ud. Man kommer i virkeligheden til at modvirke forsøg på besparelse af

[Waldorff]

energi på gasområdet på den måde. For hvorfor skulle man spare på gassen, når den løbende afgift alligevel er ret lille i forhold til den faste afgift?

Det er nogle af de alvorlige mangler ved naturgasprojektet. En anden alvorlig mangel er, at det er overladt til et spørgsmål om styrke mellem elværkerne og D.O.N.G., hvordan afgrænsningen med hensyn til kraftvarme skal ske, og jeg vil i hvert fald ikke umiddelbart afvise, at der sker et vist spild af overskudsvarme fra elværkerne ved, at man skal have dette naturgasprojekt presset frem i en bestemt udformning, for at man kan overholde forpligtelsen til at aftage 2,5 mia m³ fra DUC hvert år.

Man kommer ikke uden om, at de forpligtelser, der ligger bag naturgasprojektet, fremtvinger nogle ting, som hverken økonomisk eller energipolitisk er de mest gavnlige, heller ikke ud fra socialdemokratiske forudsætninger.

Der er sagt temmelig meget – og det behøver jeg sådan set ikke gentage – om, hvorfor man også af andre grunde må afvise konklusionen fra B & W-rapporten i den konservative udformning, og forsyningssikkerheden er selvfølgelig et helt afgørende moment i det; det ville være helt uacceptabelt ikke at bruge danske energireserver til at sikre energitilførslerne herhjemme. Det er også sagt – så det behøver jeg heller ikke gentage – at der bag den konservative holdning, som jo deles af fremskridtspartiet, selvfølgelig også ligger det, at man fuldstændig ser bort fra de miljøovervejelser, som netop er, skal vi sige en af de bedste sider ved gassen.

Heri ligger for så vidt også en kritik af regeringens anvendelse af naturgassen. Det er ikke rimeligt at benytte et energiråstof af gassens type til kun at lave boligopvarmning, rumopvarmning. Når man skal bruge gassen til afbrænding så at sige, er det mindste, man kan forlange, at den bruges til kombineret el- og varmeproduktion. Så kan vi ryge ind i nogle overvejelser af, om der er brug for den elektricitet. Ja, det kommer da sandelig an på, hvad regeringen stiller op med elværkerne, for hvis regeringen har tænkt sig at fastholde godkendelsen af Amagerværk III og udvidelsen af Vendsysselværket, ikke et Risingeværk, men et andet værk, er det klart, at der ikke er plads til decentrale kraftværker. Der må man selvfølgelig foretage et

valg, og netop de miljømæssige fordele ved naturgassen peger naturligvis på, at man skal satse på decentrale kraftværker, endda af en meget lille størrelse, hvor gassen uden al tvivl er den eneste anvendelige energiform.

Det har nogle energipolitiske konsekvenser, som vi er meget glade for, nemlig at det kan indebære – igen forudsat at regeringen er klar til at tage slagsmålet – at man kan bryde med det monopol, som elværkerne i dag har på elforsyningen, og at man kan få elforsyning og varmeforsyning lagt ud til en kontrol lokalt i kommunerne.

Det er et af de vigtigste perspektiver ved den anvendelse af naturgassen, som vi taler for. Derudover er der en hel masse andre fornuftige anvendelser, og en af de allervigtigste – og dér er jeg uenig med SF – er at strække gasreserverne og oliereserverne for den sags skyld for at kunne dække det tomrum, som kan opstå under en mangelsituation på verdensmarkedet indtil det tidspunkt, som ligger langt fremme i tiden, hvor man kan basere energiforsyningen på vedvarende energi.

Vi mener ikke, man skal sælge gassen til Tyskland, som SF er inde på, i en opbygningsfase. Vi mener, man skal ændre koncessionen og strække reserverne, sådan at den er der, når man får brug for den.

(Kort bemærkning).

Erhard Jakobsen (CD):

Jeg var helt klar over, at min bemærkning om atommodstanderne var upassende og naturligvis måtte imødegås med noget, der ikke havde noget med sagen at gøre, nemlig at tale om automobiluheld. Man kunne lige så godt tale om alkoholskader, narkotilfælde osv. Der er vel ingen, der vil påstå, at en øget anvendelse af biler medfører flere trafikuheld. Tværtimod – statistikken viser det modsatte. Hvis folk i højere grad benyttede bil, ville der være færre alvorlige trafikuheld. Når en bil og en knallert støder sammen, er det sjældent, bilisten kommer til skade.

(Kort bemærkning).

Kalnæs (SF):

Jeg har bedt om en kort bemærkning blot for at klare en misforståelse fra hr. Waldorffs side. Jeg pointerede i mit indlæg, at det var

[Kalnæs]

lige så væsentligt at sikre en grundforsyning igennem en periode på 50–75 år fra de danske energiressourcer i Nordsøen; vi lægger altså helt afgørende vægt på, at der er en sådan sikkerhed. Det, jeg nævnte som en mulighed, var, at man i den ganske korte opbygningsfase sendte mindre mængder, men det er ikke noget, jeg mener har nogen betydning i forbindelse med forsyningsikkerheden.

(Kort bemærkning).

Waldorff (VS):

Jeg kan ikke forstå, hvorfor det overhovedet er nødvendigt at gå ind på overvejelser om at sælge mindre mængder af gassen. Jeg går da ud fra, at SF som hidtil mener, at man skal gribe ind over for de koncessionsmæssige bindinger, som er årsagen til, at man overhovedet må gå ud i den slags overvejelser.

Så vil jeg i øvrigt sige til hr. Erhard Jakobsen, at når jeg nævnte bilerne, er det, fordi det er et af de blinde punkter, CDerne har: uanset de samfundsmæssige omkostninger, så ned med registreringsafgiften, ned med benzinafgifterne, og lad os få flere biler på vejene! Jeg har ikke statistikker med hensyn til færdselsdrab, men jeg tror, at selv hr. Erhard Jakobsen vil indrømme, at kollektiv trafik har færre omkostninger i form af trafiklemlæstelser end privatbilismen. Jeg ved det ikke, men jeg kan jo prøve at undersøge det ved lejlighed, så jeg bliver i stand til at dokumentere det, men de fleste har nok den opfattelse.

I øvrigt vil jeg sige, at jeg heller ikke denne gang regner med, at det lykkes at forklare CD og andre, hvad der er årsagen til vores modstand imod atomkraft. Vi har aldrig opstillet det spørgsmål, om der er flere, der er døde ved atomkraft end ved kul, som vi i øvrigt bestemt heller ikke er begejstret for, eller ved naturgas, som vi heller ikke er begejstret for. Det er først og fremmest, fordi det repræsenterer en potentiel trussel imod miljøet, som har nogle samfundsmæssige konsekvenser, som der slet ikke eksisterer noget svarende til med de andre energiformer. De har på ingen måde de samme samfundsmæssige konsekvenser med hensyn til usikkerhed, angst hos befolkningen, opbygning af efterretningsvirksomhed, kontrol i

den ene og den anden ende af de folk, som skal arbejde på atomkraftværkerne, osv.

Til slut vil jeg lige sige noget til hr. Arne Christiansen, som også havde en bemærkning om atomkraftmodstanderne. Atomkraftmodstandere, sådan som jeg kender dem, er ikke fortalere for de små, decentrale, kulfyrede kraftværker, fordi bl.a. OOA og vi selv i VS er meget kritiske over for den stigende anvendelse af kulfyring på grund af de miljøproblemer, den indebærer. Derfor opfatter vi faktisk ikke kulfyrede kraftværker placeret på torvet i Slagelse som alternativ til atomkraftværkerne. Men netop her har naturgasen nogle muligheder for at komme ind, som desværre ser ud til at blive forspildt med det socialdemokratiske naturgasprojekt.

Fjerde næstformand (Ebba Strange):

Hr. Erhard Jakobsen har ordet for en kort bemærkning helst om emnet og ikke så meget om trafikulykker og færdselslovgivning.

(Kort bemærkning).

Erhard Jakobsen (CD):

Når hr. Waldorffs lille korte bemærkning får mig til at sige noget, er det, fordi mine bemærkninger om atomkraftmodstandere sandelig ikke gik på den kampagne, som hr. Waldorff og hans parti fører, men mod den massive propaganda, som f. eks. Danmarks Radio og TV understøtter, hvor det, man appellerer til, er folks skræk for, hvad der kan ske, det ukendte, som de er bange for. I den forbindelse tillod jeg mig – og det har ikke noget med færdselsuheld at gøre – at sammenligne med, at man slet ikke eller næsten ikke taler om de uheld, der er forbundet med gas rundt omkring i lande, hvor man har det. Det var blot for at fremdrage, hvor urimeligt man herhjemme diskuterer energi. Atomkraften gælder det om for enhver pris at bruge alle midler imod, medens alle andre ting: faren ved kulforgiftning osv., lader man ligge. Det var det, jeg ville have frem.

I øvrigt kan jeg kun understrege, hvad hr. Waldorff sagde om centrum-demokraternes holdning til bilerne; den var fuldstændig korrekt fremstillet. Det har bare ikke noget med denne sag at gøre, og det var ikke mig, der drog den ind i debatten.

(Kort bemærkning).

Arne Christiansen (V):

Jeg har noteret mig, at hr. Waldorff og dermed VS er modstandere af øget kulanvendelse, ligesom man er modstander af kernekraft, og da der lå en vis skepsis i vurderingen af naturgasprojektet og olieleverancerne kan svinde, bliver der altså kun vind og boldeskulpul tilbage, så vidt jeg kan forstå.

Edith Holm (KrF):

Forsyningssikkerheden er stadig et afgørende punkt for kristeligt folkeparti i energiplanlægningen. Vi ønsker en fortsat udvikling, så vi ikke er så afhængige af olien. Det er ikke nok, at vi i øjeblikket kun ser på økonomien ved etablering af naturgassen, vi må også være langsigtede og se på forsyningssikkerheden.

Folketinget har vedtaget første fase af naturgasprojektet i 1979 samt foringen af hovedgasledningen over Sjælland til Dragør i 1980. Kommunerne har investeret i projektet, der er indgået kontrakter, og de første rør er afleveret. Ifølge energiministerens redegørelse forventer man, at deltagelse af dansk arbejdskraft i projektet kan holde, og finansielt bekræfter en ny rapport, at projektet er bæredygtigt.

I forureningsmæssig henseende er naturgassen mere miljøvenlig, når den afbrændes – en klar forbedring i forhold til olie- og kulfyringen.

Overskudsvarmen fra kraftvarmeværkerne ønsker vi udnyttet i størst muligt omfang. Vi har ikke råd til i dag at smide varme ud, der kan anvendes i boliger eller erhverv.

Angående naturgassens indførelse i Danmark har man investeret i god tro i tillid til folketingsbeslutninger, og sagen må ikke forsinkes.

Mølgaard (DR):

Lige siden påvisningen af de store naturgasforekomster ude i Nordsøen har retsforbundet næret overordentlig stor sympati for at få ilandført denne naturgas – til Danmark vel at mærke. Dermed har vi imidlertid ikke lagt os så hårdt fast på en enkelt form for projekt, at vi vil låse os bort fra muligheden for at foretage en revurdering af enkeltdele af projektet. Vi synes, der er god fornuft i undertiden at tage op til overvejelse, om en-

hver forudsætning nu også er opfyldt i dag blandt de forudsætninger, som i sin tid blev stillet op for det samlede projekt. Men det indebærer modsat heller ikke nogen tilslutning til det overordentlig radikale standpunkt, som det konservative folkeparti her lægger frem med sit dagsordensforslag, der jo anslår, at vi nu skal sætte tingene nærmest helt i stå, indtil vi virkelig for alvor har fået gennemanalyseret projektet.

Vi er kort sagt tilhængere af rullende planlægning. Vi er tilhængere af, at man vurderer samtlige aspekter ved dette projekt hen ad vejen, men at man også fortsætter projektet, indtil der måtte være en dokumentation for, at enkeltdele af det måtte være mindre fornuftige.

Vi kunne også ønske os, at man kunne gå videre, end regeringen synes at have lyst til det på dette område, med at foretage løbende vurdering og ændre på forudsætningerne. For alene ved den omstændighed, at man ikke til fulde anerkender, at de ressourcer, der ligger ude på Nordsøen, er statens ejendom, afskærer man sig fra at drive fornuftig statslig politik over for udnyttelsen af disse ressourcer. Dette, at man via en kontrakt har bundet sig til aftagelse af bestemte mængder naturgas ude fra Nordsøen, er måske noget, der er i enkeltkonsortiers private interesse, men bestemt ikke i overensstemmelse med samfundets behov.

Retsforbundet finder, at statens ejendom på Nordsøens bund er et så kolossalt privilegium for det danske samfund, det danske folk, at det er grov uanstændighed over for det danske folks grundlæggende interesser at administrere det på nogen som helst anden måde end som statens ejendom.

Når retsforbundet fra starten har været vældig positiv over for naturgassens ilandføring, hænger det sammen med en grundlæggende enighed med regeringen i det syn, at det er nødvendigt i videst mulig udstrækning at bygge på et flerstrengt energiforsynings-system. Men det kniber jo på en række andre områder. Vi ved, at kullene må afbrændes i større værker, at de rummer nogle miljømæssige farer, som det ikke er så let igen at håndtere, og vi ved, at a-kraften i hvert fald er så problembehæftet, at der ikke foreløbig er nogen realistisk udsigt til at sætte tryk på energiforsyningen ad den vej på et ansvarligt grundlag her i landet.

[Mølgaard]

Vi er til gengæld på naturgasområdet rimeligt sikre på forsyningernes mængde. Vel findes den 100 pct. store sikkerhed heller ikke på dette område, men forsyningssikkerheden vil dog blive fundamentalt større, i det øjeblik vi har naturgasledninger ind til den danske kyst ude fra Nordsøen. Vi ved også, at miljøproblemerne ved naturgassen er af ganske ringe størrelsesorden i forhold til andre energiforsyningskilder, og vi ved såmænd også, at der kan tænkes teknologisk udvikling iværksat, uden at der indblandes blot antydning af protektionisme over for naturgasprojektet.

Vi er fortsat positivt stemt over for naturgassens ilandføring ud fra netop disse aspekter, og vi ønsker bestemt, at den skal ilandføres i netop Danmark fremfor at skulle videreeksporteres, idet vi anser filosofien i en videreeksport af naturgassen som værende af nøjagtig samme værdi som den filosofi, nogle anlagde i begyndelsen af 1940'erne, hvor de slog til lyd for, at vi endelig skulle eksportere de tørv og de brunkul, vi lå inde med. Det var jo ærlig talt en vældig god forretning, der ganske givet også ville have påvirket handelsbalancen i en positiv retning i starten af 1940'erne, men det havde jo ikke skabt megen varme rundt om i samfundet Danmark, og det var da godt, at man ikke tog mere konsekvent fat på realiseringen af den idé, end man følte sig absolut tvungen til.

I dag er vi absolut ikke tvungne til overheadet at bøje af for tanker om at eksportere naturgassen, og så lad os da benytte den selv til gavn for det danske samfund.

Men der er grund til løbende at få stillet spørgsmål vedrørende økonomiberegningerne, og om tidsplanerne holder, uanset at vi igen og igen fra regeringens side har fået tilstrækkelig klare svar om, at tidsplanerne holder, og at økonomien ikke er skæv. Der er også givet nogle svar i dag, som måske er rigtige i dag, men som vi tror der kan være grund til at få igen og igen for at sikre sig, at forudsætningerne ikke løber fra enkeltdele af dette projekt.

Jeg synes nok, man må sige, at beretningerne om regeringens håndtering af B&W Damps rapport ikke virker helt tillidvækkende for den offentlige forvaltnings system. Jeg må beklage, at denne analyse, som er blevet tilbudt stillet til rådighed for folkettinget og dets energiudvalg, ikke er blevet stillet til

rådighed på regeringens initiativ, sådan som sagen lå, og meget gerne suppleret med regeringens konkrete påpegning af, hvor man var uenig i det, der stod i denne rapport.

Det gælder principielt en ganske tilsvarende rapport, uanset hvor den måtte komme fra: hvis nogen analyserer projektet og sætter spørgsmålstegn over for dele af projektet, må regeringen med argumenter bortdrive de advarende pegefingre, der eventuelt måtte blive hævet over for naturgasprojektet.

Vi mener, det er fundamentalt væsentligt, at man i den offentlige debat får kortene lagt frem fra regeringens og kritikerens side med henblik på, at den offentlige debat bedst muligt kan styre tingene ind på plads, sådan at vi ved, at det er faste oplysninger, vi bygger på vedrørende dette kolossale projekt, og ikke lidt lemfældige betragtninger på et og andet punkt.

Jeg er ganske opmærksom på, at det ikke er mere end 3 uger siden, at vi fik ministerens udsagn om, at tidsfaktoren ikke tegnede til at blive noget problem, om end man opererede med en snæver margen, og for så vidt oplyses det samme jo igen i ministerens redegørelse her i dag. Men dog vil jeg mene, at det er relevant igen og igen at få ministerens ord for, at der ikke er noget, der er ved at kuldsejle på dette område, akkurat lige som det gælder behovet for tilslutningspligt – som jo ærlig talt ikke er nogen særlig tiltalende og i hvert fald ikke spor liberal løsning på problemet med at sikre, at man kan leve op til kontrakten med DUC om aftagelse af naturgas – at det ikke må indebære alt for kraftige indgreb over for enkeltforbrugers valgfrihed.

Også på det punkt har ministeren for ganske nylig givet oplysninger, bl. a. i forbindelse med behandlingen af SF-forslaget om alternativ anvendelse af dele af naturgassen, dimetanol. Jeg vil bede ministeren om løbende at tilstille det energipolitiske udvalg – og gerne folkettinget som helhed – oplysning om eventuelle nye aspekter i denne sag. Det gælder både vedrørende metanolprojektet, som dog er under udvalgsbehandling i øjeblikket, hvorfor henstillingen på dette område vel ikke er så nødvendig, og udviklingen i henseende til, om det forekommer mere eller mindre nødvendigt at køre skarpt frem med en tilslutningspligt.

[Mølgaard]

Jeg vil gerne i denne forbindelse slå til lyd for, at det efter retsforbundets opfattelse er overordentlig væsentligt, at den decentrale, lokale beslutningsproces respekteres mest muligt i varmeplanlægningen.

Til sidst vil jeg sige, at vi i retsforbundet mener, at de naturgivne ressourcer må respekteres som samfundets og koncessionsvilkårene indrettes derefter. Alt andet er helt urimeligt mod Danmarks befolkning.

Energiministeren (Poul Nielson):

Jeg har først en bemærkning til fru Annelise Gotfredsen, som siger, at B&W-rapporten burde have været lagt frem. Det er et synspunkt, jeg kun kan erklære mig enig i. Det var også derfor, jeg skrev til B&W for at spørge, om de havde ændret opfattelse og i givet fald ville tilstille mig 60 eksemplarer, sådan at jeg kunne give dem til folketingets energipolitiske udvalg.

Jeg synes, det er fuldstændig rigtigt, som også hr. Mølgaard sidst har sagt, at sådanne ting ikke burde komme krabbende baglæns ind i den offentlige debat, men simpelt hen burde blive serveret, og derfor er jeg glad for nu skriftligt at have fået grønt lys fra selskabet til, at de kommer frem. At selskabet så ikke ser sig i stand til at klare mangfoldiggørelsen, er noget andet. Det er hårde tider, vi lever i, og så må jeg se, om jeg kan få mit budget til her sidst på finansåret, hvor det stunder mod jul, at klare en mangfoldiggørelse i et begrænset antal, således at man kan komme til at læse rapporten. Det synes jeg er meget rimeligt.

Fru Annelise Gotfredsen siger, at vi ikke har regnet på grænseområdet mellem naturgas og kraftvarme. Det er også kun derom, debatten bør finde sted. Der blev gjort to betragtninger gældende, som også blev lagt frem, da min forgænger præsenterede beslutningsgrundlaget for folketinget. Den ene er, at det er en hovedforudsætning ved naturgasprojektets indretning, at vi ikke skal ind i områder, hvortil der er realistiske billigere alternativer. Det er også sagt her i dag. Den anden er, at der er lavet beregninger over, hvad der samfundsøkonomisk var mest attraktivt: at bygge fuldstændig teoretisk ud med kraftvarme uden også at bruge naturgasen eller at kombinere begge dele, i overensstemmelse med den retningslinje, jeg lige har

nævnt, og det sidste er klart mest fordelagtigt.

I denne forbindelse, de store linjers sammenhæng, ligger det sådan, at der også er rigelig plads, nemlig $\frac{1}{3}$ af landet som det naturlige baggrundsmarked for at sætte særligt ind med vedvarende energi og andre nye ting, for dér kan vi ikke hjælpe de folk, der på anden måde ikke hjælpes, med at komme af med olien.

Fru Annelise Gotfredsen taler også om, at der er kommuner, der ønsker at slippe ud af varmeplanlægningens snærende bånd – det fremstilles jo meget gribende – og nævner i den forbindelse en række konkrete kommuner og områder. Hertil kan jeg sige, at vi står midt i det, det var forudset vi ville komme til at stå i, nemlig en konkret varmeplanlægning, hvor man overalt skal fastlægge disse områder. Det er meget, meget store investeringer – investeringerne i fjernvarmeudbygningen er langt større end investeringerne i gennemførelsen af naturgasprojektet – og det er rørførte systemer begge to, hvilket vil sige, at vi ikke kan lave begge dele i samme gade. Det skal laves med en vis rationel tilrettelæggelse, fordi det er samfundsøkonomisk fuldstændig afgørende, at vi gør tingene så fornuftigt som muligt. Derfor må der være en områdeinddeling rundt omkring, og derfor må man lave disse afvejninger i planlægningen i kommunerne. Det er det, man står midt i lige nu. Det kan ikke være anderledes. Selvfølgelig skal det da diskuteres og vurderes rundt omkring, men der er ingen grund til at gøre det til et nyt, stort diskussionsemne. Det er en afvejningsproces, man skal igennem i henhold til de retningslinjer, vi vedtog herinde, og med den fleksibilitet, der ligger i, at det også skal vurderes lokalt.

Fru Annelise Gotfredsen taler om, at vi kører frem i den hellige kollektivismes navn osv. Jeg synes, det er noget problematisk i henseende til befolkningens forståelse for den planlægning, der skal gennemføres i en fornuftig form, at vi kører det op og ideologiserer tingene. Den reelle virkning af at stoppe projektet helt eller delvis nu er, at vi lader hundredtusinder af danskere i stikken, at de kan hænge på deres oliefyr forsynings-sikkerhedsmæssigt og økonomisk. Det er det, der er realiteten i det, for der tegner sig ikke noget nemt og billigt alternativ, hvis vi sætter naturgasprojektet i stå. Der kommer ingen

[Energiministeren]

forsyningsikkerhed dumpende ned fra himlen, for nu at blive i terminologien med den hellige kollektivismes navn, hvis vi siger nej til at gennemføre projektet sådan, som folketinget vedtog det.

Hvis vi lod os begrænse til at gennemføre projektet med at føre i land og køre det ned til kontinentet osv., som er blevet anbefalet af nogle, heldigvis ikke så mange, vil det medføre udgifter til etablering af et transmissionsnet omfattende søledningen og transmissionsledningerne til den dansk-tyske grænse på 2 mia kr. Jeg kan ikke på stående fod sige, om det også omfatter det behandlingsanlæg i land, som skal rense gassen, eller om det vil komme herudover, men det er altså størrelsesordenen.

En videreførelse af transmissionsledningerne til Dragør, således som vi skal af hensyn til forpligtelsen over for Sverige, ville koste yderligere ca. 1 mia kr. Så er det her forudsat, at man ikke behøver at etablere et lager til belastningsudjævning i forbindelse med disse leverancer; et sådant lager ville koste omkring 900 mill. kr. oven i disse to tal.

Det samlede niveau for udgifterne til naturgasnettet i dets helhed som planlagt er ca. 7,3 mia 1980-kroner, så selv under det, vi var minimalt forpligtede til at skulle gøre, hvis vi satsede på det, man kunne kalde den enkle eksportløsning, var det alligevel en ganske væsentlig del – omkring halvdelen – af det, vi alligevel skal lave for at lave det store.

Yderligere er økonomien i det, at naturgassen i det planlagte, der, som jeg har sagt, ser pænt og holdbart ud, forventes at erstatte omkring 30 mill. t gasolie og ca. 25 mill. t fuelolie i perioden frem til år 2005. Det er den olie, vi undgår at skulle importere ved at bruge gassen sådan som planlagt. Baseret på priserne de sidste par kvartaler på Rotterdammarkedet kan værdien af den olie gøres op til omkring 75 mia kr. Det betyder rent faktisk, at der selv med afholdelsen af investeringerne i det, vi lægger op til, vil være en væsentlig besparelse ved at gennemføre det, vi laver, fordi vi ellers skulle ud at købe olien. Det er det synspunkt, der er gået en klap ned for en gang imellem, når man har set nogle af de mere markante regnestykker flyve gennem rummet.

Jeg mener, at dette også illustrerer, at der ikke er behov for den dagsorden, fru Annelise Gotfredsen foreslog.

Hr. Arne Christiansen henviste til forlydender om tilløb til en for stram anvendelse af varmforsyningsloven. Dertil vil jeg sige, at meget af det, vi kommer til at diskutere løbende, er baseret på, at der også ude omkring i hver eneste kommune naturligt er en diskussion om, hvad der er det rigtige at gøre. Det vil sige, at energistyrelsen – og det gælder i øvrigt også amterne, som regionplanlægningsmæssigt har et ord at skulle have sagt i hele processen – samt kommunerne selv er i en sådan løbende diskussion, hvor der er mange meninger, også lokalt, om alle tingene. Jeg er enig i, at vi ikke skal være for strenge. Det, der udstedes med hensyn til planlægningen, hedder godt nok direktiver, men det er ikke direktiver i den forstand, at man siger sådan og sådan og sådan, punktum. De angiver det grundlag, på hvilket planlægningsarbejdet skal færdiggøres i kommunerne; også de kommunale varmeplaner skal i henhold til loven godkendes centralt. Men dette her har jo til syvende og sidst at gøre med nogle projekter, der ifølge sagens natur skal hænge sammen. Det gælder ikke kun naturgasprojektet, men også de andre kollektive varmforsyningsprojekter, at de er bundet til rør, der gerne skal hænge sammen. Man kan ikke springe en by over, der ligger mellem to byer osv.; rørene skal hænge sammen.

Hr. Arne Christiansen spurgte også, om der var mulighed for at få belyst udviklingen med hensyn til tal, og spurgte, om vi eventuelt kunne regne os frem til, hvad vi skulle betale for at få sikret forsyningen i en 25 års periode til det, som fase I af projektet dækker. Jeg mener, at jeg med det, jeg lige har nævnt, på en kortfattet, men til gengæld også korrekt måde har givet størrelsesordenen og proportionerne i denne sag. Jeg kan føje til, at når netop den almindelige udvikling i gaspriserne rundt om os, således som vi kan se af de kontrakter, der bliver lavet, illustrerer, at man rundt omkring er parat til at betale mere end hidtil for gassen for at slippe for afhængigheden af olien, skal vi her i Danmark være glade for, at vi har en mulighed for at realisere det valg. Det er sådan set det grundlæggende.

[Energiministeren]

Hr. Kalnæs var også inde på, at kommunerne selv skulle træffe afgørelse, og at vi eventuelt skulle acceptere forsinkelser i projekter osv. Dertil vil jeg sige, at jeg, som jeg sagde i mit første indlæg, vil være fleksibel og satse på et positivt samarbejde fra energiministeriets og energistyrelsens side med kommunerne, men de store linjer er vi nødsagede til at fastholde, og det vil jeg komme ind på om et par minutter i forbindelse med noget af det, hr. Erhard Jakobsen sagde.

På fru Lone Dybkjærs spørgsmål om, hvorvidt man kan ændre aftagemængderne ved eventuelt at kræve reinjicering af gassen, kan jeg svare, at det er et led i planen, at vi opbygger et lager, og det gør vi i og for sig på to måder. Vi indretter os sådan, at vi for det første får en sæsonudjævning ved en lageropbygning. Man har undersøgt en salt-horst, som ser ud til at være velegnet, hvor man kan udskylle en stor underjordisk hule – alt, hvad der har med naturgas og olie at gøre, må ikke hedde noget på dansk, så det hedder en caverner i stedet for en hule – og dér kan man altså pumpe gassen ned med stort tryk om sommeren, så man har et lager at bruge af om vinteren. Det er ikke nogen helt ny teknik; den bruges også i andre lande, hvor man har naturgas. Der viser sig at være god mulighed for at lave det i Danmark, som vi havde håbet på.

Den anden del af løsningen, med sæsonudjævning, ligger i at få typer af kunder ind om sommeren, der ikke behøver at bruge gas også om vinteren, når vi skal bruge mere af den til opvarmning. Den fleksibilitet er der også prismæssigt basis for at gennemføre i praksis, sådan som de faktiske økonomiske relationer er i projektet. Det er et af de punkter, man nok tidligere var mere skeptisk over for, men udviklingen er faktisk gået i en positiv retning, hvad det angår.

I anledning af fru Lone Dybkjærs bemærkninger om en løbende vurdering og om at opretholde valgfrihed og fleksibilitet så længe som muligt vil jeg sige, at det udtrykker præcis min egen tankegang. Det er ikke ret længe siden, at jeg har talt om disse problemer her i folketinget, og også dér tilkendegav jeg den holdning, at jeg foretrækker uklarhed og diskussion helt frem til det tidspunkt, hvor man planlægningsmæssigt skal lægge tingene fast, fremfor at man for at få sagen ekspederet bestemmer sig, førend det

er absolut nødvendigt, netop for rundt omkring at få vurderet så mange alternativer så grundigt som muligt, førend vi lægger os fast på de store investeringer.

Det er altså min indstilling til, hvordan det skal gribes an. Det giver også den diskussion, der kører i øjeblikket, men til gengæld bliver tingene altså debatteret og belyst fra flere sider. Men på et eller andet tidspunkt skal toget jo køre, projektet skal realiseres, og da er de tidsplaner, der ligger, selvfølgelig stramme, men de er til at leve med.

Til bemærkningen fra fru Lone Dybkjær om fordyrelsen i Naturgas Syd og om, i hvilket omfang det skyldes mere ambitiøs planlægning, idet det jo ikke er blevet dyrere indtil nu i licitationerne for D. O. N. G.s vedkommende, end man havde regnet med, vil jeg sige, at der vel nok har været en større mulighed for en præcis gennemregning af budgetgrundlaget for D. O. N. G., end det har været teknisk muligt i de regionale selskaber, og så er der samtidig sket en vis udvikling med hensyn til, hvad der har vist sig at være det teknisk-økonomisk-driftsmæssigt bedste i indretningen af anlæggene. Det er en anden del af baggrunden for, at der er en stigning.

Men som sagt: vi er sammen med finansministeriet i gang med en vurdering af disse budgetforhold i Naturgas Syd, men andet er det heller ikke muligt at sige her.

Derefter var fru Lone Dybkjær inde på to interessante betragtninger. Den ene var, om de regionale selskaber egentlig var nødvendige eller det er et komplicerende ekstra led; den anden var, at tvang bør undgås, og at der bør være plads og fleksibilitet til så stor en lokal, kommunal indflydelse som muligt.

Hvis vi havde lavet et selskab, der centralt dækkede hele aktivitetsområdet anlægsmæssigt osv., havde der netop ikke være praktisk mulighed for så stor en kommunal indflydelse på det samlede projekt, som der er skabt baggrund for med den måde, man organiserer det på, ved at de regionale, kommunalt ejede selskaber får en væsentlig del af indflydelsen på, hvordan det lokalt føres ud i livet. Teknisk kunne hver enkelt kommune ikke have magtet denne opgave, det er umuligt. Derfor mener jeg, at den organisationsform, der er lavet, godt nok er noget kompliceret, men den er forudsætningen for, at der er en reel kommunal indflydelse på tingene. Alter-

[Energiministeren]

nativet med ét selskab havde givet mindre kommunal indflydelse.

Derimod vil jeg nok sige, at jeg deler fru Lone Dybkjærs bekymring, der lå i den betragtning, at alt for forskellige retningslinjer fra det ene regionale selskab til det andet regionale selskab med hensyn til tekniske standarder og normer meget vel kan blive et reelt problem med hensyn til muligheden for at få tilstrækkelig stor dansk deltagelse ind i projektet. Det mener jeg er om ikke en bekymring, så dog en sag, som vi også følger nøje, og bl. a. gennem den indsats, som vi har fået i gang med dette naturgassekretariat, og folk, der specielt arbejder med at få mest muligt dansk arbejde ind i det, kigger vi specielt på dette i energistyrelsen.

Hr. Erhard Jakobsen broderede lidt over, om regeringen havde vildført folketinget, da det besluttede sig i 1979. Jeg fik nærmest det indtryk, at hr. Erhard Jakobsen mente, at det var folketinget nok ikke blevet, og det mener jeg helt sikkert heller ikke er tilfældet; vi kan jo genkende virkeligheden, sådan som den blev besluttet og planlagt, i det, der foregår. Historien om forhandlingssituationen osv. i forhold til DUC osv. mener jeg er krusninger på overfladen. Det er et veldokumenteret projekt; dokumentationen blev fremlagt af min forgænger, og den er holdbar.

Hr. Erhard Jakobsen var inde på tidsproblemet og tilslutningspligtproblemet og på, om det nu måske kan siges at ligge så meget nemmere efter de nye beregninger om følsomheden, at det skulle give anledning til, at vi kan gå mere lempeligt til værks. Jeg mener, det er en beroligelse, at beregningerne har vist, at det går i den retning og ikke i modsat retning, men det, der er tale om, er jo ikke, at disse nye beregninger giver en baggrund for, at vi så kan springe den ene eller den anden eller den tredje by over, når vi dækker de forskellige områder. Det her går på, at inden for de områder, der planlægges dækket på længere sigt med naturgas, er projektets rentabilitet kun lidt følsomt med hensyn til, hvor hurtigt vi opnår den og den dækning i området.

Vi kan sige, at det betyder så til gengæld i praksis, når vi ser på det helt jordnært for forbrugerne i de pågældende områder, at vi ikke har behov for at forcere en tilslutning til projektet frem, men at tilslutningen kan foregå glidende og løbende, i takt med, at den

enkelte villaejer alligevel havde stået over for investeringer i form af renovering af oliefyret eller udskiftning af olietanken, når den var mere end 20 år gammel osv. Det vil være på det tidspunkt, hvor man ellers skulle have været af med mange penge for at få det gamle fyr til at køre ordentligt, at man nu harmonisk og uden det store investeringsbehov kan tilslutte sig naturgassen.

Her vil jeg godt pege på en ting mere, for det, at vi fører naturgas frem, har jo ikke at gøre med, at vi skaber problemer for folk; vi løser problemer for folk, både forsyningsikkerhedsmæssigt og miljømæssigt og efter alt at dømme også rent prismæssigt. Naturgassen vil ikke blive opfattet af folk, når vi kommer længere frem, som noget, der skal påtvinges dem som et dårligt alternativ. Det vil blive opfattet som et fordelagtigt tilbud – af gode grunde.

Det, vi altså kan sige nu, er, at regnestykket ser sådan ud, at vi ikke behøver at bruge så stærkt på lokalt plan de beføjelser, som kommunerne efter loven kunne anvende, og det synes jeg er en fordel.

Denne tilslutningspligt er jo ikke noget formål i sig selv overhovedet, men det er af hensyn til investeringens størrelsesorden hensigtsmæssigt at have den der, sådan at man får et vist sikkerhedsnet for investeringen. Det er i virkeligheden det, der er hovedtankegangen bag det at have den i loven.

Jeg vil understrege én gang til, at denne mekanisme med planlægning og tilslutningspligt jo gælder alle former for opvarmning, som kører i kommunernes varmeplaner. Også kraftvarme og overskudsvarme, om det er lavet på halm eller biogas, eller hvad det er, og vedvarende energianlæg, der forsyner kollektivt, vil blive udstyret med en såkaldt tilslutningspligt. Det er ikke noget specielt for naturgasnettet, det gælder simpelt hen alle opvarmningsformer, der dækker mere end den enkelte. Det synes jeg er væsentligt. Det er ikke naturgasprojektet som sådant, der er specielt koblet til en tilslutningspligt.

Til hr. Waldorff vil jeg sige om B&W-rapporten, som jeg nok skal kommentere skriftligt nærmere – det får vi jo lejlighed til nu, da jeg kan få lov at lægge den frem – at en række af de antagelser, den er beregnet på grundlag af, er forkerte. Man har i det juli 1979-notat, der var en ajourføring eller en opdatering af B&W-rapporten

[Energiministeren]

fra 1978, regnet med et tal på 58 kr. pr. Gcal for gassen, og den pris, der faktisk er tale om primo 1979, var 40 kr. pr. Gcal. Derfor er indgangen på regnestykket blevet alt for pessimistisk.

Med hensyn til salgspriser har der også været en tilsvarende reduktion, som ødelægger rentabiliteten i projektet i udviklingen fra B&Ws rapport i 1978 og til det, de lavede i 1979. Det er en urealistisk lav salgspris, de opererer med, sammenlignet med det, der faktisk bliver tilfældet.

Med hensyn til investeringerne har B&W-rapporten regnet alle forbrugernes samlede omkostninger ved at gå over til naturgas med som investeringsudgifter i projektet. Som jeg lige har sagt til hr. Erhard Jakobsen, så er det reelt at gå ud fra det, som vi også hele tiden er gået ud fra, nemlig at udgiften vil komme, når man ellers skulle have betalt noget for fortsat at kunne køre med oliefyret; så går man i stedet for over til naturgas, hvorfor det er urimeligt at regne hele denne tilslutningsomkostning med som en belastning på naturgasprojektet. Det giver problemer, når man har disse forudsætninger inde. Der er ikke her grund til at gå i enkeltheder, men jeg synes, jeg vil pege på disse ting.

Hr. Waldorff vil have en politisk pris på gassen. Jeg mener ikke, det er realistisk at spekulere i de baner.

I øvrigt vil jeg sige om gasprisen, at den viser sig, sådan som udviklingen er i vore nabolande og i gaspriskontrakter, at være fordelagtig i relation til den olie, den fortrænger, og der er ikke ret mange gaskontrakter, der nu om dage kan opvise den kvalitet, at der er en så lang leveringsperiode, som vi har sikret med den kontrakt, der blev indgået i 1979.

Det er forkert, når hr. Waldorff siger, at gasprojektet tvinger vedvarende energi ud. I forhold til, hvad vedvarende energi realistisk kan bære, er der rigelig plads i varmeforsyningen, sådan som de store træk er nu, til, at alt, hvad der kan produceres, vil kunne blive brugt af vedvarende energi.

Der er heller ikke tale om, at folk, som f. eks. bruger sol og vind og biogas i områder, der bliver dækket med naturgas eller for den sags skyld kraftvarme, vil blive tvunget til at demontere deres anlæg og så tage gassen, når

den kommer frem; det er heller ikke en planforudsætning.

Så var hr. Waldorff inde på løbende afgifter og faste afgifter, og at det ikke giver opmuntring til besparelser. Vi kender endnu ikke tarifferne, sådan som systemerne bliver i naturgasselskaberne rundt omkring, og derfor er det ikke rimeligt at sige på forhånd, at det bliver en dårlig ordning.

Så er der endelig lidt overtro omkring små kraftvarmeverker, og at man skal bruge gas i dem i stedet for. Det ligger jo sådan, at hvis vi skal lave mange små, decentrale kraftvarmeverker rundt omkring i landet, så skal vi også lave et fordelingsystem til transmission af gassen, og så skal vi alligevel lave den store investering. Jo mere decentralt, jo mere skal vi have af rør. Det, vi så vil gøre, er at bruge gassen til noget, hvor vi kunne bruge noget andet, der var billigere; tung fuelolie eller kul ville vi med nogle problemer, men i høj grad økonomisk, kunne bruge bedre end gas.

Så er der et andet problem, hvis vi går meget langt, for nu taler vi om det, man kunne kalde den ekstreme variant af decentrale kraftvarmeverker, vi taler ikke bare om det, vi mener er realistisk, men om noget, der er et alternativ til anvendelsen af gassen, som vi lægger det op. Da ville vi altså komme til at stå med et problem elforsyningsmæssigt med en så ekstrem udbygning af decentrale kraftvarmeverker, som er parallelt med det problem, man har, når vi taler om en stor udbygning af vindkraft i elforsyningsystemet, nemlig at det ville være nødvendigt med en baggrundskapacitet på elproduktionen i øvrigt – for vindkraftværkernes vedkommende, når det ikke blæser, og for de decentrale kraftvarmeverkers vedkommende, når det er sommer, fordi man ikke kan komme af med varmen i tilstrækkeligt omfang om sommeren til, at disse decentrale modtryksværker ville kunne lave den strøm, som vi får brug for også om sommeren.

Der er den sammenhæng, og derfor er der en overgrænse for, hvor langt vi kan gå i disse alternativer. Dette illustrerer det, der er den egentlige saglige sammenhæng, at det er »både-og«, disse forskellige energiformer, og det er lidt af en pervertering af debatten at gøre det til et »enten-eller«.

Jeg tror, det var de ting, jeg ville sige i denne korte bemærkning.

(Kort bemærkning).

Erhard Jakobsen (CD):

Når jeg beder om en kort bemærkning, er det, fordi jeg så regner med til gengæld at kunne spare et længere indlæg i anden omgang ved at få ministeren til at føje endnu en kort bemærkning til.

Jeg havde håbet på, at ministeren havde fornemmet på denne debat i dag, at her er der ikke tale om, at en hel masse mennesker vil give regeringen vanskeligheder, men der er én ting, vi alle sammen spørger om, og det ligger også i den konservative forespørgsel: er tiden ikke nu inde til, at vi tager i udvalg osv. en virkelig drøftelse af dette: hvor langt er vi fremme i planerne? Kan vi give os tid til her at kigge på, om vi kan undgå noget af det, der er blevet klaget meget over, og om vi kan opnå noget af det, der er blevet stærkt ønsket? Og da var ministerens svar til mig ikke noget svar. For når jeg nævnte navnet Vølund i denne forbindelse, var det, fordi jeg gerne vil have inddraget så stærkt i debatten som muligt, om vi ikke herhjemme skal give os god tid og bruge mange kræfter på at undersøge, om vi kan gøre det, de har gjort i andre lande.

Jeg tillader mig igen at minde om, hvad vi drøftede under kuldebatten. I Sydafrika omdanner man masser af kul til benzin. I Brasilien laver man benzin på en ny facon. Hvis det virkelig er rigtigt, hvad Vølund siger, at vi kan dække landets vindbehov ved at bruge en væsentlig del af naturgasen – men ikke så meget, at vi ikke kan opfylde de forpligtelser, vi har – synes ministeren så ikke, tiden er inde til, at vi alvorligt beskæftiger os med det og siger: det er ikke $\frac{1}{3}$ af vores naturgas, der skal bruges til dette formål, det er mere? Derfor har det interesse at vide, at tilslutningspligten behøver vi ikke at tage så tungt på, for med færre tilsluttede bliver der jo også et mindre forbrug til husholdninger, og så er der altså plads til det andet. Det var det, der var min mening, og det tror jeg ministeren kan svare kort på; jeg håber, det bliver positivt.

Energiministeren (Poul Nielson):

Jeg vil her henvise til debatten forleden ved førstebehandlingen af SFs forslag om metanolanvendelse, hvor regeringens holdning er den, at vi bestemt ikke stiller os afvi-

sende over for at vurdere disse ting, og vi har jo også – hvad jeg er sikker på hr. Erhard Jakobsen er informeret om – anbefalet fra dansk side, at man i EF yder forskningsstøtte til et projekt, som firmaet Haldor Topsøe er i gang med netop for at løse disse problemer, der endnu ikke i praksis er løst, med hensyn til at gå videre fra metanol til benzin.

Jeg har også peget på, at der kan være en særlig interessant mulighed ved både metanol og den videre proces i en dansk sammenhæng, fordi man jo måske kunne bruge denne anvendelse som sæsonstødpude, udjævningsmekanisme, sådan at vi om sommeren, når vi ikke kan bruge så meget naturgas, måske kan lave den om til metanol i stedet for og så få den fine og økonomisk jævne anvendelse af gassen på årsbasis.

Men alt dette er ikke tilstrækkeligt afklaret økonomisk og teknisk endnu til, at der er skabt grundlag for at ændre på planerne.

Men så vil jeg sige, at det også her for mig at se reelt bliver et både-og, fordi der er mere gas end de 55 mia m³, der er indgået kontrakt om i første omgang. Hvis økonomien i metanolprocessen osv. er bedre, end den på forhånd må antages at være, vil der måske være basis – også med den gas, der er – for at lave et både-og. Vi skulle gerne både kunne lave det, hvis det er fornuftigt, og tjene de penge, der kan tjenes ved at undgå at være afhængig af olien. Men det er altså noget, vi allerede er ved at vurdere, og som jeg i en løbende dialog med energipolitisk udvalg om metanolspørgsmålet er inde i.

(Kort bemærkning).

Erhard Jakobsen (CD):

Ja, jeg havde selvfølgelig ikke drømt om, at regeringen ville gå imod nogle forsøg på at hente nogle EF-penge til det. Men det er en helt anden størrelsesorden, mit spørgsmål gælder. Jeg sagde i mit første indlæg, at vores benzinforbrug herhjemme svarer vel til 7, 8, 9, 10 pct. af det samlede forbrug. Så spørger jeg: kan dette forbrug helt dækkes via omdannelsen af naturgas? Hvis det kan det, er man så ikke nødt til at ændre beregningerne, sådan at det ikke er én tredjedel til industrielt brug og to tredjedele til husholdning, men måske snarere omvendt? Og så er mit spørgsmål yderligere: har vi tid til det? Vil regeringen give os tid til at få det drøftet,

[Erhard Jakobsen]

inden man alt for håndfast tager fat på at forpligte nogle kommuner til at anlægge en masse rør i jorden? Det er dér, hunden ligger begravet.

Energiministeren (Poul Nielson):

Med hensyn til, om der i speciel sammenhæng med transportsektoren og benzinen var noget virkelig interessant og økonomisk fordelagtigt at hente, må jeg sige, at det enkle, billige, naturlige, nemme alternativ får vi foræret automatisk ved at gennemføre naturgasprojektet som planlagt, idet vi umiddelbart kan bruge den lette fyringsgasolie, vi fortrænger ved at bruge naturgassen bl. a. til opvarmning og til industriprocesformål. Den kan vi simpelt hen bare bruge til at køre på med dieselmotorer i stedet for. Der er ingen komplikation i det, det er fuldstændig kendt. Hvis det er af hensyn til at skabe forsynings-sikkerhed osv. for vores transportsektor, kan vi køre på diesel; det er det, der bliver tilovers, når vi ikke skal bruge fyringsgasolien i vores huse, og den kommer ud af en tønde olie, som vi putter ind i et raffinaderi. Det kan vi ikke undgå at der kommer en vis mængde diesel ud af. Man kan kalde det dieselolie, man kan kalde det fyringsolie, det er den samme ting, så det problem, hr. Erhard Jakobsen har som speciel indgang her, er der en enkel og næsten automatisk løsning på.

Annelise Gotfredsen (KF):

Jeg skal takke for de positive tilkendegivelser vedrørende debattens egentlige indhold, som faktisk giver os ret i meget af vor frygt. Om man så skal fastslå sådanne tilkendegivelser i dagsordensform eller ej, kan jo diskuteres. Vi har ment det rigtigt, når det drejer sig om så stort et projekt som dette.

Jeg vil sige til ministeren, at de spørgsmål, jeg stillede i mit første indlæg, har jeg faktisk ikke fået svar på, og hvis ministeren ikke vil svare her, vil jeg da stille dem igen i udvalget.

Det bliver jo ikke bedre af, at ministeren gentager sin forklaring. Det, det drejer sig om, er mellemområdet. Det kan ikke nytte at henvise til marginalområderne; det er den nye teknik og viden, som gør en større anvendelse af spildvarme mulig, og det er mulighederne for kommunerne i dette område, som er af interesse. Det er det, som hr. Er-

hard Jakobsen har peget på, og han har spurgt ministeren om tidsplanerne, men ikke fået svar herpå. Det er jo netop disse retningslinjer, det drejer sig om, og som ministeren henviser til, men han har ikke sagt, om disse skal lægges om eller føres totalt uændret videre.

Jeg må sige, at jeg faktisk er blevet i tvivl om, hvorvidt ministeren egentlig har forstået, hvad det drejer sig om. Ministeren taler så meget om, at vi skal erstatte den dyre olie, men det er jo en helt forkert problemstilling. Vi behøver jo da ikke at erstatte den dyre olie med gas. Vi kan erstatte olien med alle andre energiformer end den dyre gas; billedet bliver helt omvendt, når man gør det. Det ved jeg man har gjort i mange af beregningerne, men det er helt skævt og forskruet – tænk f. eks. på spildvarmen – og det er derfor, det er så væsentligt for mig at få ganske nøjagtigt svar på, om man har undersøgt, hvorledes det påvirker realløn, forbrug og arbejdspladser, når vi ikke gør brug af dette fordelagtige tilbud. Dette er kernen i hele debatten, og det er her, ministerens beregninger lader os i stikken.

Hr. Preben Steen Nielsen brugte jo ganske meget af sin tid til skældsord og ren polemik. Hr. Preben Steen Nielsen håner ikke blot mig som konservativ i tankegang og ikke værende forudseende, men han håner også alle de 700.000, der har været konservative og ikke-forudseende ved ganske frivilligt at tilslutte sig de mange fjernvarmestationer og fjernvarmenet, der er oprettet rundt omkring, og det må jeg sige er en ting, jeg ikke ganske forstår.

Jeg er glad for, at fru Lone Dybkjær giver mig ret i mange af mine synspunkter. Fru Lone Dybkjær ønsker, siger hun, så stor smidighed som muligt, men dertil er jo at sige, at hvis projektet kræver en vis portion gas afsat til forbrænding, så er smidigheden på forhånd udelukket, og det er det, der gør os vældig bekymrede.

Jeg skal blot konkludere til sidst, at vi jo ikke har fået den tilslutning til dagsordenen, som vi kunne have ønsket os, men problemerne er der stadig. Vi vil stadig kunne opleve kritikken fra kommunerne og vanskeligheden for de mange, der skal tvinges ind i dette projekt. Vi må håbe, at ministeren trods alt vil tillade, at der kommer beregninger frem i udvalget, og disse forudsætninger, som jeg

[Annelise Gotfredsen]

før har rykket så meget for, beder vi også ministeren om at fremlægge snarest muligt. Jeg er glad for debatten i dag, for den har vist, at der er behov for den, og at den store del af befolkningen har interesseret sig for den. Offentligheden har interesseret sig for, at vi har fået den frem i pressen og i medierne i øvrigt; ganske vist har de ikke fået de svar på problemerne, som jeg tror de har ønsket sig, men alene det, at vi har fået rørt ved dem i dag, håber og tror jeg vil have en positiv virkning på hele projektets fremtid.

Arne Christiansen (V):

Jeg vil gerne takke ministeren for de kommentarer og svar, han havde til de spørgsmål, jeg har stillet. Jeg understregede, at jeg fandt det nødvendigt, at der snarest og i så vid udstrækning som muligt blev givet de nødvendige oplysninger i overensstemmelse med lovens bogstav og hensigt, og det var med vilje, jeg valgte det ord, for havde jeg sagt »direktiver«, ville jeg måske have været lidt bekymret for, at der lå for meget i selve ordet. Nu var ministeren så venlig at sige, at selv om de får overskriften direktiver, er det et grundlag, som kommuner og amter kan handle på baggrund af, og det synes jeg i hvert fald er en særdeles tilfredsstillende hensigt. Jeg håber så også, at ministeren vil efterleve det her i den kommende tid, for der er ingen tvivl om, at noget af det væsentlige i den debat, der løber i øjeblikket, er usikkerheden ude i kommunerne.

Jeg vil opfordre ministeren til at fremskynde den geografiske afgrænsning. Det er selvfølgelig rigtigt, når det bliver sagt, at projekterne skal hænge sammen, men hvis kommuner og amt er enige om en varmeplan, så opstår der jo en situation, hvor ministeren vil have det sidste ord, og da må jeg minde om den tekst, der står i varmforsyningsloven, og som jeg er helt klar over ministeren er fuldt opmærksom på: hvilke andre der skal indtages, og under hvilke former sådanne forhandlinger skal foregå.

Jeg synes også, det er væsentligt, at det blev sagt, og jeg vil understrege det igen, at omstillingen til naturgas efter hensigten – også efter lovens hensigt – skal ske i takt med udskiftningen af andre varmekilder. Det er ikke nødvendigt at forcere en tilslutning,

sagde ministeren. Deri er jeg enig, men det var også nødvendigt at få dette fastslået.

Jeg tror, det var rimeligt for debatten, at ministeren ligeledes pegede på, at decentrale kraftvarmeværker eller decentrale varmeværker uden kraftproduktion jo ikke blot er noget, man placerer på torvet i en by eller andre steder, men at der hører et rørsystem til dér, så vel som der gør i forbindelse med store kraftvarmeværker.

Og så er det nok også rimeligt igen at få slået fast, at hvad enten man taler kraftvarme, eller man taler naturgas, så er der tale om kollektive varmesystemer, og de elementer, der måtte være af pligter i den forbindelse, er der ingen forskel på, hvad enten man taler om kraftvarmeværker, eller man taler om naturgas.

Jeg skal ikke kaste mig ind i en teknisk diskussion om petrokemisk produktion eller om, hvad slags olie der kommer ud af raffinaderierne i fremtiden, men jeg vil i hvert fald gerne være med, ligesom hr. Erhard Jakobsen, til at holde ministeren fast på de muligheder, der vil være for petrokemisk udnyttelse så hurtigt som muligt af naturgasen.

Til hr. Erhard Jakobsen må jeg sige, at når han i sit første indlæg sagde, at ingen regering siden 1970 har gjort noget ved a-kraften, så vil jeg da gerne minde om, at vi fra venstre fik en aftale med socialdemokratiet med tidsbegrænsning på, nemlig ca. 2 år, og de ca. 2 år er gået, men aftalen er altså ikke overholdt af den ene aftalepartner.

Maisted (FP):

Ministeren udtrykte glæde over, at han nu kunne fremlægge B&W-rapporten for energitudvalget. Ja, det er klart, nu har den jo ingen betydning mere. Nu er forhandlingerne afsluttet, og nu har man gennemtruffet et projekt, og det, der er afgørende i hele B&W-rapportsagen, er jo, at på det tidspunkt da den kunne have nogen betydning for folketingets beslutninger, da skrev D.O.N.G.s direktør til B&W og sagde til B&W: hvis I offentligt ytrer kritik af vores gasprojekt, vil vi ikke se med velvilje på ansøgninger fra andre B&W-divisioner om eventuel medvirken til gennemførelse af dette naturgasprojekt. Det er en ting, der er yderst vigtig, ud over at vi selvfølgelig skulle have haft mate-

[Maisted]

rialet, hvis det skulle have haft nogen relevant betydning, allerede på det tidspunkt.

Og vi kan altså konstatere, at det frie forbrugsvalg med hensyn til energiforsyning er afgået ved døden. Det, der er kernen i hele denne debat, er, at befolkningen får tvunget kollektiv energiforsyning ned over hovedet, de får tilslutningspligt, og der er ingen tvivl om, at folk, der bor i et område, hvor der skulle være gasprojekt, ikke f. eks. kan vælge den mulighed at fyre deres ejendom op med fast brændsel, som vil være langt billigere end fyringsolie eller gas. Det er det, der er afgørende.

Så har vi også fået at vide, at dette er en yderst dårlig økonomisk forretning, idet vi skal regne med, at det erstatter et indkøb frem til år 2005 i faste priser på omkring 75 mia kr., men af dette beløb skal vi altså bruge et tal af størrelsesordenen 30 pct. til at investere i selve naturgasprojektet. Så er det jo selvkært, at det vil være en økonomisk forretning at eksportere naturgassen til højere priser eller i hvert fald til samme pris som de 75 mia kr. i denne tidsperiode. Så slap man dog i det mindste for disse investeringer.

Når det er så vigtigt, at det danske samfund ikke skulle have bundet sig til disse økonomiske investeringer, så giver ministeren jo selv svaret på det: fordi der skal bruges måske det dobbelte antal kroner i faste priser for at gennemføre fjernvarmesystemerne, og det er altså sådan, at for øjeblikket er der et vist minus i den danske husholdningskasse. Det vil sige, at vi får rigelig brug for vore midler, og derfor er det vigtigt, at vi ikke bruger vore midler forkert.

Men det, jeg alligevel synes var ved at være toppen af lagkagen, er, at ministeren siger: ja men når vi nu har fået erstattet fuelolie ved at indføre et naturgasnet, så skal vi jo bare bruge den fuelolie til at køre i biler med. Jeg forstod ikke logikken i det. Jeg regnede med, at vi talte om råolie og ikke om fuelolie, når man talte om at erstatte naturgassen med importeret råolie og altså ikke diesellole. Men det kan vi måske få afklaret.

Som sagt er det vigtigste, at vi har fået fastslået, at der ikke er nogen økonomiske fordele ved at få indført naturgasnettet. Tilbage står så igen påstanden, som bliver gentaget til ulidelighed, at der skulle være tale om forsyningssikkerhed. Der er ikke tale om

nogen fordel med hensyn til forsyningssikkerhed. Det Internationale Energi Agentur fordeler, hvis der skulle komme en oliekrise, den samlede mængde olie efter de forskellige vestlige landes olieforbrug, og det betyder, at når vi har et mindre olieforbrug, så får vi også tildelt en tilsvarende mindre mængde olie, så det duer ikke. Og hvis vi taler om forsyningssikkerheden på den anden side af år 2005, er det mest tåbelige, man overhovedet kan gøre, dog at bruge den gas, man har, inden for det tidsrum. Så burde man selvfølgelig lade gassen blive i Nordsøen, hvis man virkelig mener noget med, at der er tale om forsyningsproblemer.

Men det er heller ikke her, hunden ligger begravet. Der er tale om et overordnet ønske om også på dette område at socialisere det danske samfund.

Kalnæs (SF):

Jeg var i mit første indlæg inde på, at en af de ting, der var væsentlige for os, var, at den lokale medbestemmelse kunne få indflydelse på udnyttelsen af naturgassen og på varmeplanlægningen. Det har vist sig, at flere ordførere har været inde på det samme og lagt vægt på, pointeret, at det var væsentligt, at der var lokal medindflydelse, når man skulle lave varmeplanlægningen. Det gælder en stor del af ordførerne. Derfor synes jeg nok, det kan være rimeligt, at man prøver også at få en konklusion på debatten på det punkt.

Energiministeren har været inde på, at der var diskussion ude omkring i kommunerne på grundlag af de oplæg, der har været, og også på, at der var direktiver, som egentlig ikke var direktiver, men snarere angav grundlaget for de varmeplaner, der skulle lægges. Projekterne skulle dog hænge sammen.

Dertil vil jeg godt sige, at vi mener, at for at man kan få en rigtig diskussion om varmeplanlægningen og naturgasudnyttelsen i kommunerne, skal der god tid i kommunerne til, at de kan gennemføre denne diskussion, og folk skal også selv tro på, at det betyder noget, om man laver en diskussion. Jeg tror nok, den almindelige opfattelse ude omkring i kommunerne er, at det betyder egentlig ikke så meget, hvad vi diskuterer, for det bestemmer energiministeriet alligevel. Da er det

[Kalnæs]

selvfølgelig godt, at energiministeren har sagt, at man vil være fleksibel og satse på et positivt samarbejde, men der er jo en stram tidsplan for projektet, og derfor er jeg lidt bange for, at der måske alligevel kan blive problemer, og at folk ikke rigtig kan få taget det med ind, heller ikke i debatten her op til kommunalvalget, fordi man regner med, at det er noget, der bliver fastlagt centralt.

Der er for os ikke nogen tvivl om, at centralprojektet, om man så må sige, ilandføringen af gassen og de store fordelingsledninger, skal gennemføres efter planen. Men det har heller ikke noget med den lokale medbestemmelse at gøre, det er et spørgsmål om, hvordan man udnytter det, om det er centrale kraftvarmeværker, eller det er huse, eller det er til fjernvarme osv. Da synes vi altså, at man skal have den lokale medbestemmelse i høj grad med, og det vil vi gerne have slået fast ved en dagsorden. Derfor vil jeg gerne på vegne af socialistisk folkeparti og Danmarks retsforbund fremsætte et forslag til dagsorden, som lyder således:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet folketinget pålægger regeringen at lægge afgørende vægt på den lokale medbestemmelse ved gennemførelse af det planlagte naturgasprojekt og varmeplanlægningen, går tinget over til næste sag på dagsordenen.«

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår ligeledes i debatten.

Kalnæs (SF):

Jeg vil gerne sige, at vi mener ikke, der er tid til, at man nu stopper op og revurderer projektet, sådan som der har været lagt op til fra de konservatives side, og derfor må vi stemme imod deres dagsordensforslag.

Hr. Erhard Jakobsen var også inde på, om man kunne lave et sådant stop og foretage en revurdering af projektet. Det mener jeg ikke man skal gøre. Jeg mener, man skal gennemføre, som jeg sagde, hovedprojektet efter planen, men vi mener ikke, der er nogen væsentlige problemer i at gennemføre en øget medbestemmelse i de enkelte kommuner, for det er først og fremmest distribu-

tionsnettet, om det skal være gas eller det skal være fjernvarme, man dér har, så det vil ikke forsinke projektet. Det kan være et spørgsmål om, at noget gas en overgang bliver anvendt lidt anderledes, måske i kraftværker i stedet for i huse eller i fjernvarme-centraler, og det kan ikke være afgørende.

Dræbye (RV):

Da mit partis ordfører, fru Lone Dybkjær, ikke lige i øjeblikket kan være til stede, skal jeg kort motivere vores stilling til de foreslåede dagsordner.

Det konservative dagsordensforslag, som fru Annelise Gotfredsen har stillet, kan vi ikke tiltræde, fordi det ikke lever op til det væsentlige krav, som vi har opstillet, nemlig at vi i dag må slå fast, at naturgassen er nødvendig for at sikre vores forsyninger. Vi kan ikke leve op til helt nødvendige og åbenbare krav til vores forsyningssikkerhed uden at have en sikkerhed for, at naturgassen er til rådighed. Og denne motivering er sådan set også begrundelsen for, at vi ikke kan tiltræde den af SF foreslåede dagsorden, fordi vi mener, at debatten i dag burde munde ud i, at vi slog fast, hvad der er grundlaget, mens SFs dagsorden alene beskæftiger sig med et delområde. Dette delområde har vi til gengæld megen sympati for, det fremgik også af fru Lone Dybkjærs bemærkninger i første omgang. Der er altså ikke tale om, når vi ikke stemmer for SFs dagsorden, at vi så i øvrigt er uenige i dens indhold. Vi mener blot ikke, at den alene kan bære konklusionen på den debat, der har været i dag, og vi har jo forstået, at situationen er den, at ingen dagsordner i øvrigt vil opnå noget flertal.

Waldorff (VS):

Jeg gjorde en del ud af i første omgang at diskutere forholdet mellem naturgasnettet og de vedvarende energikilder, og jeg vil godt sige, at den intention, der ligger i SF-forslaget om – sådan må man vel forstå det – at det først og fremmest er den vedvarende energi og de lokale muligheder for at fastholde en stor andel af vedvarende energi, man skal sikre i forbindelse med gennemførelsen af naturgasprojektet, har jeg i første omgang udtrykt en betydelig skepsis ved.

Jeg vil godt se, om vi kunne komme lidt længere ved at spørge energiministeren, for

[Waldorff]

det første om energiministeren er enig med den forhenværende minister på området, hr. Arne Christiansen, som den 18. april 1979 lovede hr. Karlskov Jensen m.fl., at man ikke med varmeforsyningsloven og naturgasloven ville lægge nogen hindringer i vejen for den vedvarende energi; det blev udtrykt meget klart og uden forbehold af nogen art. Jeg synes, at den udtalelse, vi fik fra energiministeren i dag, måske er mere fortolkelig end det, hr. Arne Christiansen sagde dengang. Én ting er at sige: der er rigelig plads i hele varmeplanlægningen til den andel vedvarende energi, som man anser for at være realistisk. Men hvad man anser for at være realistisk er politiske antagelser, altså der er forskellige scenarier for udbygningen af den vedvarende energi, alt efter om man benytter sig af lokemetoder med tilskud eller man benytter sig af påbudsmetoden, og alt efter hvad man investerer i den. Derfor vil man sådan set altid bagefter kunne sige: vi fik da den energi, som der var mulighed for, og den har man ikke bremsset.

Det andet er, at der bliver et problem tilbage i de områder, hvor den vedvarende energi skal fungere side om side, så at sige, med naturgasforsyningen. Og sådan som vi må forstå hr. Arne Christiansens udtalelser, var det i hvert fald dengang klart, at man ikke ved hjælp af varmeforsyningsloven så at sige ville forbyde eller forhindre den vedvarende energi, og jeg kan forstå, at det vil energiministeren heller ikke nu.

Så vil jeg godt stille et spørgsmål til den anden side, idet energiministeren siger, at man ikke nu kan sige noget om takstpolitikken: kan man i det mindste ikke sige så meget, at man vil love ikke gennem takstpolitikken at presse den vedvarende energi ud? Det er altså noget, man kan forholde sig til, om det er noget, man skal satse på eller ej. Men ud fra den betragtning, at der kan komme nogle rentabilitetsproblemer med naturgasprojektet, rejser spørgsmålet sig selvfølgelig, om man så dér vil risikere at løbe ind i, at staten, de regionale selskaber, aftaler en fordeling af naturgasprisen, sådan at der kommer en stor vægt på de faste afgifter og en lille vægt på den løbende betaling af gassen. Så kan man sige, at formelt har man da ikke presset den vedvarende energi ud. Men det er jo det, der kan ske reelt, fordi netop den vedvarende energi bliver urentabel, hvis man

vælger at satse temmelig meget på de faste afgifter på projekterne, idet der jo netop vil være tale om en kombination af naturgastilslutning og så nogle vedvarende energikilder, som kan være enten vindenergi eller i princippet solvarme til supplerende eller aflastning af naturgasforbruget – ting, som der ville være en samfundsmæssig interesse i, men som man kan forestille sig, netop af hensyn til de bindinger, der ligger på rentabilitet i naturgasprojektet, kunne risikere at blive presset ud.

Jeg synes, at denne diskussion er vigtig, og jeg synes oven i købet, den er så vigtig, at det for os ligesom vil være mere afgørende, hvad energiministeren svarer, end hvad der ligger i SFs dagsorden, som vi ikke synes er så fortrinlig klart formuleret.

Preben Steen Nielsen (S):

To bemærkninger. Den ene til hr. Maisted, der igen fremdrog B & W-rapporten og gav udtryk for, at nu i dag kunne den altså offentliggøres, for nu var det jo ligegyldigt, nu var anlægsloven om naturgas og varmeplan vedtaget, og nu har vi haft debatten i dag.

Her taler hr. Maisted mod bedre vidende, idet hr. Maisted i folketingets energiudvalg i hvert fald er blevet orienteret om, at man, da rapporten fremkom, fra energiudvalgets side i 1978 rettede henvendelse til den daværende handelsminister, for at denne kunne offentliggøre rapporten, og at den daværende handelsminister rettede henvendelse til B & W for at få mulighed for at offentliggøre rapporten, men at dette blev afslået af B & W på det tidspunkt.

Den anden bemærkning er foranlediget af den af hr. Kalnæs foreslåede dagsorden. Her kan vi fra socialdemokratiet tilslutte os hr. Waldorffs vurdering af dagsordenens indhold og sige, at det, der lægges op til i dette element af naturgasdebatten, er indeholdt i og dækket ind af de synspunkter, som energiministeren har fremført et par gange. Vi føler os derfor ikke foranlediget til at trække dette særlige område ud og gøre det til genstand for en særlig dagsordensafstemning, og derfor agter vi også at stemme imod den dagsorden.

(Kort bemærkning).

Maisted (FP):

[Maisted]

Det, jeg sagde, hr. Preben Steen Nielsen, var, at B & W-rapporten med hensyn til folketingets muligheder for at lade den indgå i beslutningsprocessen ikke er særlig relevant i dag. Og det nytter altså ikke, at hr. Preben Steen Nielsen bliver ved med at prøve på at lægge skylden over på B & W og sige, at rapporten ikke er kommet frem. På den anden side har vi fået at vide, at B & W har været udsat for et pres – jeg ved ikke, hvilket udtryk jeg skal bruge her uden at blive stoppet – men tilfældet er, at B & W har fået at vide, at hvis de dristede sig til at give oplysninger til offentligheden om de beregninger om naturgasprojektet, som de var kommet frem til, ville de udelukke sig fra at få ordrer ved udførelsen af et dansk naturgasprojekt. Det er tilstande, som jeg kun mener man finder i Syditalien; det er mafialignende tilstande.

(Kort bemærkning).

Arne Christiansen (V):

Den korte bemærkning skal gå på det forslag, der er stillet af SF om motiveret dagsorden. Venstre deler de synspunkter, den giver udtryk for, og det mener jeg også er klart fremgået både af mit første indlæg og også, da vi havde anden omgang, hvor det, jeg sagde, udelukkende drejede sig om administrationen af varmeplanen på lokalt plan, og hvor jeg mener vi har fået nogle udtalelser og tilsagn fra ministeren, som selvfølgelig er bindende, både hans udlægning af, hvad et direktiv er, og udtalelsen om tilslutningstakten. På den baggrund mener jeg, som det også er sagt af andre, at dette først og fremmest er en delkonklusion. Vi har tilsagn fra ministeren om de ting, der står i dagsordenen, og da vi jo normalt er imod for meget dagsordensfægteri og principielt helst vil stemme de forskellige ned, vil vi gøre det samme her.

Energiministeren (Poul Nielson):

Til hr. Waldorff. Jeg synes ikke, der er grund til at lede efter nuancer, der ikke eksisterer. Jeg skal ikke afholde hr. Waldorff fra at gøre det, men hverken naturgas eller for den sags skyld kraftvarme kan, sådan som planerne er, og som hele tankegangen er i varmeplanlægningen, komme til at udgøre hindringer for anvendelsen af vedvarende

energi. Det vil fremgå, når vi om forhåbentlig ikke så længe skal drøfte et andet punkt i dag, at der ikke fra regeringens side f. eks. er lagt op til en regionalisering med hensyn til fordelingen af støtten til vedvarende energiformer. Man kunne sige, det havde været logisk stringent at gøre det, fordi de steder, hvor vi samfundsmæssigt løser problemerne ved at føre rør ud med varmt vand eller gas til folk, kunne man sige, at det var dem, der ikke får den hjælp, der så skulle have den hjælp, der ligger i støtteordninger til anvendelse af vedvarende energi. Men det logiske skridt tager man altså ikke nu, bl. a. fordi vi mener, der kan være en rimelighed i generelt at opmuntre folk til at bruge vedvarende energi af mere fundamentale og langsigtede og også miljømæssige og produktionsfremmemæssige grunde.

Men sådan ligger det. Der er ikke grund til at spørge om mere præcisering end den, der er tale om. Og hele den diskussion kan fuldstændig lige så godt køre på områder, hvor der bliver lavet fjernvarme, som på områder, hvor der laves naturgas. Den kan også køre omvendt. Det ved jeg ikke om hr. Waldorff er klar over. Hvis man et sted i en kommune laver en kommunal varmeplan, der indebærer forsyningen af et område med kollektivt varmesystem, baseret på biogas, sol, vind og halm, så er det i øvrigt samme mekanismer dér med tilslutningspligt osv., osv., som gælder, hvis det var fjernvarme eller naturgas. Det er fuldstændig parallelt. Men i de områder ville folk, der havde elvarme eller noget andet, tilsvarende med den mildhed, det administreres med, heller ikke blive tvunget til at anvende vedvarende energi. Sådan er systemet, og der er ikke grund til at stille flere spørgsmål dér.

Jeg tror, det var det væsentlige.

Dog én bemærkning til hr. Arne Christiansen, som peger på i lighed med hr. Erhard Jakobsen mere principielt eller generelt, at han gerne ser en petrokemisk udnyttelse af naturgassen, og det mener jeg også vi kan have en stor interesse i betalingsbalancemæssigt osv., men en af forudsætningerne vil være, at vi har mere gas til rådighed i realiteten, end vi i fase 1-sammenhængen kan regne med at have. Det synes jeg nok der er tale om at vi må regne med som en forudsætning.

Så skal jeg kun pege på, at det, som hr. Arne Christiansen korrekt understreger at

[Energiministeren]

der egentlig er et behov for at få klarhed over ude omkring i kommunerne, er, at områdeafgrænsningen fremskyndes. Det, må vi sige, er det saglige problem i øjeblikket, men det er noget, der gør det svært med hensyn til at få denne brede, meget lange debat og eventuelt en udsættelse osv. Og den diskussion, der kører i de enkelte kommuner, går for så vidt på begge leder. Det er meget svært at gøre begge dele samtidig, men på et eller andet tidspunkt skal tingene altså gøres op.

Jeg siger det her for at give et præcist og korrekt billede af, hvad der er problemet, men jeg tror, det løses i netop den samarbejds ånd, som jeg mener dette skal administreres efter.

(Kort bemærkning).

Kalnæs (SF):

Det var energiministerens sidste bemærkninger her henvendt til hr. Arne Christianesen, som gør, at jeg godt lige vil motivere en gang igen, hvorfor vi foreslår denne dagsorden: vi mener netop ikke, at den afgrænsning mellem områderne skal foretages, før man har haft den debat; det er jo netop dér, at den øgede medindflydelse skal ind. Når energiministeren siger, at det er svært at lave begge dele, vil vi gerne med vores dagsordensforslag, som vi stiller sammen med retsforbundet, pointere, at vi mener, den lokale medbestemmelse har forsterket dér, og så må man vente lidt længere med at få lavet den afgrænsning. Vi tror, det er meget vigtigt, når man gennemfører denne varmeplanlægning og det er naturgas – men det er ligegyldigt for så vidt, om det er naturgas eller fjernvarme – at man gør det på en måde, så man har befolkningen ude omkring med sig. Man kan meget nemt, hvis man fastlægger grænserne først og så giver sig til at diskutere bagefter, risikere at få den imod sig. Jeg tror, at varmeplanlægningen og naturgasprojektet begge dele er så udmærkede projekter, at de godt kan tale lokalt en vis forsinkelse. Det væsentlige er, at man har folk med sig, at man ikke har dem imod sig, og det får man meget let, hvis man prøver at tromle det igennem, og det er det, vi gerne vil forhindre, for det er sådan set den eneste bekymring, vi har i forbindelse med disse projekter.

Maisted (FP):

Med hensyn til SFs dagsorden vil jeg give hr. Kalnæs fuldstændig ret i, at regeringen eller de andre partier, der stemmer imod denne dagsorden, ikke ét sekund drømmer om at tage befolkningen eller de lokale myndigheder med på råd, når de gennemfører en socialistisk varmeplanlægning. Fremskridtspartiet kan godt støtte det af SF fremsatte dagsordensforslag.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden af Annelise Gotfredsen (KF) (se foran) forkastedes, idet 33 stemte for, 109 imod; 7 stemte hverken for eller imod.

Forslag om motiveret dagsorden af Kalnæs (SF) (se foran) forkastedes, idet 49 stemte for, 80 imod; 11 stemte hverken for eller imod.

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af:

Forslag til lov om statstilskud til udnyttelse af vedvarende energikilder m.v.
(Lovforslag nr. L 87. Fremsat 26/11 80).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Søren Hansen (S):

Socialdemokratiet kan med både glæde og fornøjelse tilslutte sig forslaget, som indeholder en række positive virkninger. Først og fremmest har forslaget positive virkninger på beskæftigelsen, men også den omstændighed

....

Formanden:

Jeg vil gerne have en chance for at høre, hvad taleren siger. Kan vi ikke få lidt mere ro?

Søren Hansen (S):

.... at beskæftigelsesforanstaltningerne sætter ind på et område, som i øvrigt er for-